

ZLOČIN U LOVASU

IZVJEŠTAJI SA PRAĆENJA SUĐENJA

4. svibnja 2005. godine – dokazni postupak saslušanjem svjedoka

Svjedok EMANUEL FILIĆ rekao je da su dana 10. listopada 1991. godine, oko 8,00 sati, u selo upali četnici. Nekoliko mještana Lovasa do navečer je bilo zatočeno u zgradi Poljoprivredne zadruge u Lovasu, a potom su premješteni u jednu prostoriju, gdje su bili tri dana i tri noći. Nakon što je pušten, naredili su mu da se mora javiti svakoga dana na prinudni rad u Poljoprivrednu zadrugu u Lovasu. Rekao je da se Ljuban Devetak predstavljao kao predsjednik Lovasa. Dana 22. prosinca 1991. godine pretučen je u podrumu privatne kuće obitelji Keser, gdje je bila smještena «milicija». Od bolova nije mogao hodati do kuće, morali su ga drugi mještani voditi. Rekao je da su ga tukli njemu nepoznati ljudi. Tukli su ga pendrekom, bejzbol palicom, komadom štafle. Tučen je od podne prvoga dana do sutradan u jutro. Zadobio je povrede po glavi, od čega i danas ima posljedice i liječi se na psihijatriji. Sa njim su bili zatočeni Vjekoslav Balić, Đuka Radočaj i Mato Mađarević. Svjedok je rekao da su i oni tučeni. Sa Matom Mađarevićem je bio vezan jednim lisicama. Toga dana, bio je ponedjeljak, rečeno mu je da do četvrtka mora iseliti, jer će ga u protivnom ubiti. Svjedok je rekao da je iz sela otišao 26. prosinca 1991. godine.

Tijekom davanja iskaza svjedok se činio vidno uzbuđenim.

Svjedokinja MIRA ANDRINAC, rekla je da je opt. Ljuban Devetak suprug njezine sestre, te da je opt. Đuro Prodanović sin njezine tetke. No, otklonila je zakonsko pravo, željela je svjedočiti. Rekla je da je u kritično vrijeme bila u Subotici, čuvala je unučad. Sestra joj je javila da dođe kući, da joj je poginuo suprug. Kada se vratila kuću je našla zapaljenu, stoga se morala smjestiti kod suprugove sestre. Rekla je da su ona i njezin suprug žrtve rata, da su im zapaljene dvije kuće. Ne zna tko je kuće zapalio. Rekla je da nije vidjela mrtve, ne zna što je bio opt. Ljuban Devetak, a sa opt. Đurom Prodanovićem nije bila niti prije rata u posebno dobrim odnosima. Toga vremena nerado se sjeća.

Svjedok MIRKO RUDIĆ, rekao je da je brat opt. Milenka Rudića. Rekao je da je radio u Poljoprivrednoj zadruzi u Lovasu. O kritičnim događajima je saznao kasnije. Rekao je da nije sudjelovao ni u kakvim zlodjelima. U Lovasu živi od kolovoza 1991. godine. Do tada je živio u Vukovaru, no, kako se zbog barikada nije mogao vratiti u Vukovar, ostao je u roditeljskoj kući. Rekao je da nije vidio da je netko tučen ili ubijan. Njegov brat živio je u svojoj kući u Lovasu, blizu roditeljske kuće. Odgovarajući na pitanje Predsjednika Vijeća je li vidio Mariju Đaković, svjedok je rekao da je ona bila sekretarica u Zadruzi, u staroj zgradi.

Svjedok IVAN ANTOLOVIĆ rekao je da je iskaz dao na raspravi dana 16. listopada 2003. godine. Odgovarajući na pitanje Predsjednika Vijeća, što mu se dogodilo u listopadu 1991. godine, svjedok je rekao: «Da ste bili na mom mjestu, vidjeli biste!». Rekao je da su ga tukli njemu nepoznati ljudi u podrumu općine. U tomu podrumu je bilo s njim još 20 ljudi zatočeno. Tučen je na katolički Badnjak. Posljedice prebijanja osjeća i danas. Pokazao je članovima Vijeća ožiljak na predjelu rebra i bubrega. Rekao je, da mu liječnici u Zagrebu nisu dali medicinsku dokumentaciju o povredama, te da ga nisu slali na daljnje pretrage ,unatoč tome što je tražio lijebove protiv bolova. Iz Lovasa je izišao 27. prosinca 1991. godine, nakon čega mu je kuća

opljačkana. Odgovarajući na pitanja branitelja jednoga od optuženih, što je bilo sa stvarima Hrvata, koji su ranije otišli iz Lovasa, svjedok je rekao da ne zna, da se poslije 17,00 sati nije smio kretati po selu, bio je uveden policijski sat. Rekao je da je zlostavljan vjerojatno stoga što je bio član HDZ. Na minskom polju nije bio, no, zna gdje je bilo minsko polje.

Opažanja promatračica

Ovaj kazneni postupak vodi se dugo i to u odsutnosti većine optuženih. Bilo bi praktično i ekonomično razdvojiti postupak za prisutnog optuženika od postupka protiv ostalih optuženika, koji su u bijegu. Na taj način bi se smanjio broj svjedoka, ne bi se sudilo u odsutnosti, s tim bi se poštovala preporuka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske da se smanji broj suđenja u odsutnosti. Osim toga, ako neki od optuženika, koji se sada nalazi u bijegu, postane dostupan hrvatskim pravosudnim organima, postupak će se morati obnoviti u njihovoj nazočnosti. Razdvajanjem postupka troškovi ovoga postupka bi se smanjili.

18. svibnja 2005. godine

Svjedok VJEKOSLAV BABIĆ rekao je da je iskaz dao na raspravi dana 10. prosinca 2003. godine. Rekao je da je bio traktorista, da mu je privatni traktor bio oduzet, te da je radio na zadržanom traktoru. Uhićen je dok je radio i odveden je u Keserovu kuću, gdje je u garaži držan 18 sati i strašno tučen. Uhićen je dva dana prije Božića, a pušten je na Božić. Rekao je da nije prepoznao osobe koje su ga tukle. Po govoru bi rekao da su bili Crnogorci, bili su visoki dva metra, svaki od njih je imao po sto kilograma. Rekao je da ga je opt. Obrad Tepavac, u prostoriji pred garažom, udario nogama, obuvenim u čizme, po prsima, dva puta ga je udario lijevom šakom po licu, «ubio je Boga» u njemu. Rekao je da poznaje i optuženika i njegova roditelja, da mu je optuženikov otac održavao traktor prije rata, da su bili u dobrim odnosima. Sa optuženikom nije imao nikakvih nesuglasica, kao niti sa bilo kim u selu. Rekao je da ga je od odlaska na minsko polje spasila Kata Lovrić, koja je radila u kuhinji i poznavala je opt. Ljubana Devetaka. Opt. Ljuban Devetak rekao je svima da mogu po jednoga zarobljenika izvesti. Nakon izlaska iz Lovasa, u Zagrebu je išao na preglede, no, nije dobio medicinsku dokumentaciju.

Opažanja promatračica:

Tijekom davanja iskaza, svjedoci se nalaze u neposrednoj blizini optuženika. To se događa stoga što je sudnica, u kojoj se ročište održava, vrlo malih dimenzija, nije uvjetna. Kada su svjedok i optuženik blizu, ili optuženik i svjedok oštećenik, kao u ovom slučaju, pitanje je koliko je svjedok oštećenik u stanju odgovarati smireno na pitanja, bez straha, presije.

8. lipnja 2005. godine

Svjedok JOSIP GRČANAC rekao je da poznaje sve optuženike, da je nazočni optuženik Ilija Vorkapić bio njegov susjed. U vrijeme napada na Lovas, u listopadu 1991. godine, nije bio u Lovasu, nema neposrednih saznanja. U to vrijeme je bio u Vukovaru, radio je u MUP RH, kao pomoćnik načelnika PU vukovarske. U Lovasu su u to vrijeme živjeli njegov brat, snaha, djeca,

djed i baka. Njegov otac Ivan Grčanac, živio je u Njemačkoj, gdje i sada živi. U Lovasu ima privatnu kuću, djed i otac imaju svaki svoju kuću. Za napad na Lovas, dana 10. listopada 1991. godine, saznao je kroz posao, a kontaktirao je sa bratom. Rekao je da mu je brat 12. ili 13. listopada 1991. godine javio da je njegova kuća zapaljena. Od ljudi iz sela je čuo da su Mirko Rudić i još dvojica dragovoljaca pucali prema njegovoj kući, a da se 10 – 15 minuta nakon toga pojavila vatra u kući. Njegov djed ima kuću preko puta njegove, pa je vidio, kao i ostali susjedi koji su gledali kroz prozor. U telefonskomu razgovoru brat mu nije rekao tko je zapalio kuću, jer nije znao, bratova kuća je u drugoj ulici. Na pitanje Predsjednika Vijeća ima li saznanja tko je zapalio očevu kuću, svjedok je rekao da nema takvih saznanja. Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku, da u optužnici piše, da je očevu kuću zapalio Devčić, na što je svjedok ponovio da nema saznanja o tome tko je zapalio očevu kuću. Svjedoku je brat rekao da je ujutro, oko 7,00 sati, počeo minobacački napad na Lovas, da je oko njegove kuće bio najviše granatiranja, čuo je da je među prvima poginuo Latas Milan, susjed, star oko 80 godina. Rekao je da je savjetovao bratu da ode iz Lovasa, što je brat i učinio jedno 3 – 4 dana nakon paljenja kuća. Brat je otišao pješke prema Iloku, a nakon toga konvojem Iločana je izišao. Brat mu sada živi u Lovasu. Na daljnje pitanje Predsjednika Vijeća je li netko od članova njegove obitelji poginuo, svjedok je odgovorio da nije nitko poginuo, da je djed bio zatočen 6 dana u Lovasu, da je nakon toga odveden i bio 2 dana u Šidu, a nakon toga je odveden u logor u Staićevo. Na pitanje Predsjednika Vijeća je li ranije poznavao opt. Ljubana Devetaka, svjedok je rekao da je čuo za njega, površno ga je poznavao, optuženik je stariji od njega, viđao ga je kada bi dolazio.

Odgovarajući na pitanje branitelja jednoga od optuženika, je li u Lovasu bila uspostavljena obrana mjesta, svjedok je rekao da su ljudi u prvim trenucima, jer se znalo da će biti selo napadnuto, sami organizirali obranu. On je iz Lovasa otišao 25. srpnja 1991. godine u Vukovar, povremeno je dolazio do kraja rujna 1991. godine, od kada se više nije moglo dolaziti u selo. Zapovjednik obrane sela je bio Jozo Milas, ali je, nekako u isto vrijeme kada i svjedok, otišao u Ilok i izišao konvojem.

Vještak medicinske struke dr ANTE BLAŽINOVIĆ, rekao je da je izvršio uvid u 68 zapisnika sa Zavoda za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od ukupnoga broja od 68 identificiranih osoba - 58 je bilo muškaraca i 10 žena, najstarija osoba je rođena 1914 godine, muškarac, a najmlađa osoba je rođena 1973. godine, također muškarac. Zapisnici su složeni po abecedi. Vještak je naveo primjer jednoga od zapisnika, za osobu Matu Adamovića, gdje je navedeno da je lubanja višestruko razlomljena, da je nađena strijelna rana glave. Vještak je rekao da je većina žrtava umrla nasilnom smrću, nađene su strijelne rane, kod dvije osobe su utvrđene minsko – eksplozivne rane. Za 7 – 8 osoba nije bilo moguće obdukcijom utvrditi uzrok smrti.

Zamjenik državnoga odvjetnika je pitao vještaka, zašto nije bilo moguće utvrditi uzrok smrti za 7 – 8 žrtava. Vještak je pojasnio da su načini na koje smrt može nastupiti različiti. Sve ozljede ne moraju završiti smrću, što ovisi o broju ozljeda. Ako je tijelo skeletirano moguće je da je projektil (zrno ili krhotina) zahvatio meko tkivo, a da ne zahvati kost. Tada dolazi do ozljeda živaca, organa, velikih krvnih žila, što sve može izazvati smrt, a uzrok smrti se na skeletu ne vidi. Osim toga moguće je davljenje, što predstavlja asfikičnu smrt, koja nastaje šakama, potapanjem glave pod vodu, začepljenjem usta i nosa. U tom slučaju ostaju tragovi na tkivu, pa ako ono ne postoji, već postoji samo skelet, ne može se utvrditi uzrok smrti, jer ne postoji trag.

Opažanja promatračica

a) proces

Na današnjoj je raspravi branitelj jednoga od optuženika upoznao svjedoka Josipa Grčanca s pravom da može postaviti prema optuženicima svoj imovinsko - pravni zahtjev, što je trebao učiniti Predsjednik Vijeća, a nije .Predsjednik Vijeća, po već ustaljenom običaju, pita svjedoka da li zna da mora, te u zapisnik diktira da se unesu upute o pravima i obvezama svjedoka ne izričući ih direktno svjedoku..

b) ključni momenti u utvrđivanju činjenica

Na žalost, još uvijek u ovomu postupku nisu vidljive žrtve, ne vidi se što se točno događalo, iz iskaza svjedoka nazire se da se nešto strašno dogodilo, da su ljudi tučeni, da su maltretirani, da im je naređeno da napuste svoju imovinu, da im se prijetilo smrću. Na raspravama nakon izmjene optužnice gotovo nitko od saslušanih svjedoka (od 4. svibnja 2005. godine do danas) nije spomenuo jedinog nazočnog optuženika.

7. srpnja 2005. godine

Svjedok ŽELJKO CIBA rekao je da je do napada na Lovas dana 10. listopada 1991. godine, bilo više artiljerijskih napada, te provokacija, koje je napravila JNA. Rekao je da je puno ljudi došlo u Lovas iz Tovarnika, Ilača, Sotina. Nakon pregovora s JNA bilo je mirno, nitko od Hrvata nije dirao stanovnike srpske nacionalnosti. Rekao je da je sa Srbima postignut dogovor da nitko nikoga ne dira. Rekao je da je u selu bilo 8% Srba (133 osobe izjasnile su se kao Srbi). Rekao je da nitko nije mogao vjerovati da susjedi mogu dovesti «jugo» vojsku i četnike. Rekao je da su u Lovasu ubijene 72 osobe. Na dan napada na Lovas je bio u Iloku, na pregovorima sa JNA. Rekao je da je u selu bio krizni stožer, koji je donosio odluke. Za napad je saznao odmah nakon što je izvršen . Na dan napada u selu su poginule 23 osobe, zapaljeno je više kuća. Ukupno u Lovasu je zapaljena 161 kuća, 100 je devastirano. U knjizi «Krvava istina» postoje podaci o tome. Katolička crkva je zapaljena, a kasnije je minirana. Pogon «Borova» je zapaljen, odvezeno je oko 200 privatnih traktora. Svjedok je rekao da su najkrvaviji dani bili od 10. do 18. listopada 1991. godine, kada su ljudi ubijani po garažama, kapelicama. Dana 18. listopada 1991. godine izvršen je zločin na minskom polju, poginula je 21 osoba, više ih je bilo ranjeno.. Rekao je da je u Lovasu bila masovna grobnica.

Odgovarajući na pitanje Zamjenika Županijskoga državnoga odvjetnika iz Vukovara, u kom statusu su bile žrtve, svjedok je rekao da je ubijeno 12 žena i 30 staraca, da su sve bili civili, svi su bili Hrvati po nacionalnosti.

Odgovarajući na pitanje branitelja jednoga od optuženika jesu li pregovori s JNA bili prije napada na mjesto, svjedok je rekao da se pregovaralo u više navrata, da im je i svećenik Burik rekao da se treba ići na pregovore s JNA. Rekao je da je napad na selo bio planiran.

Svjedok je rekao da je svećenik Burik bio čovjek koji je zagovarao smirivanje situacije, da je bio za pregovore, da je ubijen par dana nakon toga. Rekao je da je Jozo Milas bio na čelu štaba, da su u obranu sela bili uključeni svi sposobni muškarci. Odgovarajući na pitanje Predsjednika Vijeća kada je otišao u Ilok, svjedok je rekao da je otišao prije 10. listopada 1991. godine. Na pitanje jeli vidio opt. Iliju Vorkapića, svjedok je rekao da ga nije vidio. Zna da je nosio uniformu JNA.

Na pitanje branitelja što zna o Milanu Tepavcu, svjedok je rekao da je Milan Tepavac bio predstavnik Srba na pregovorima. Na pregovorima je bio nazočan Adam Rendulić, te Lovrić, pukovnik JNA.

Svjedok je rekao da mu u Lovasu nije nitko stradao, no da su u Vukovaru poginuli brat, otac i stric.

Vijeće je donijelo rješenje da se nove rasprave zakazuju za sljedeće datume: **24. kolovoza 2005. godine, 28. rujna 2005. godine, 26. listopada 2005. godine. Sve rasprave počinju u 10,00 sati.** Vijeće je odredilo koje će se svjedoke pozvati za koju od rasprava.

26. listopada 2005. godine – dokazni postupak saslušanjem svjedoka

Raspravu su pratili monitori iz regionalnog tima Veselinka Kastratović (CZM OS) i Olivera Franjičević (FHP BG), predstavnik OSCE-a Vukovar, novinari, supruga Ilije Vorkapića.

Predsjednik vijeća konstatirao je nazočnost zamjenika Županijskog državnog odvjetnika (u daljem tekstu: ŽDO) iz Vukovara, branitelja optuženika, te da na raspravu nisu pristupili za danas pozvani svjedoci: Morako Hodak i Ivan Mađarević, za koje je uredno iskazana dostava poziva, te Milan Kser i Josip Lukić, za koje dostava poziva nije bila uredna. Konstatirao je nazočnost sudsko-medicinskog vještaka dr Ante Blažanovića, specijaliste sudske medicine i patologije. Zapisnički su konstatirana upozorenja vještaku na dužnost davanja valjanog vještačkog nalaza, kao i ona koja se odnose na kaznenu odgovornost u slučaju davanja lažnog nalaza.

Vještak sudske medicine Anto Blažanović, rekao je da je Sudu dostavio svoj nalaz i mišljenje, te je rekao da ostaje kod svog nalaza i mišljenja iznijetog na raspravi dana 8. lipnja 2005. godine. Rekao je da je obradio medicinsku dokumentaciju oštećenih, koji su smrtno stradali, te zapisnike o ekshumaciji za 68 osoba.

Branitelj Ivica Mačvanin pitao je vještaka da li je predmetom njegova vještačenja bila i medicinska dokumentacija preživjelih oštećenika. Vještak je rekao da nije pregledao tu dokumentaciju.

Zamjenik ŽDO i branitelji su izjavili da nemaju novih dokaznih prijedloga.

Rasprava je odgođena a nova je zakazana za **1. prosinca 2005. godine u 9. 00 sati**, na koju će se pozvati svjedoci Marko Hodak, Ivan Mađarević, Ivan Grčanac, Marin Balić, Andrija Antolović, Slavko Lukić, Vladimir Radović, Milan Keser, Josip Lukić. Određeno je sudsko medicinsko vještačenje po sudsko medicinskom vještajku dr. Anti Blažanović, na okolnost povreda koje su zadobili preživjeli oštećenici.

Sažetak zapažanja

Optuženi Ilija Vorkapić jedini je optuženik nazočan na raspravama. Brani se sa slobode. Postupak bi trebalo razdvojiti od suđenja ostalim optuženicima kojima se sudi u odsutnosti (17 optuženika je u bijegu). Na taj način bi broj svjedoka koji se saslušavaju bio manji, svjedoci se ne bi izlagali potrebi ponavljanog svjedočenja, troškovi postupka bi bili manji, a uklonila bi se potencijalna mogućnost potrebe za ponavljanjem cijelog procesa u slučaju da bilo tko od optuženika koji su u bijegu postane dostupan pravosuđu RH.

Izveštaj izradila Veselinka Kastratović

1. prosinca 2005. godine – dokazni postupak saslušanjem svjedoka

Na raspravu je pristupio Županijski državni odvjetnik iz Vukovara g. Božidar Piljić. Pozvana su devetorica pozvanih svjedoka, odazvao se Ivan Grčanac.

Na glavnu raspravu nisu došli svjedoci

- Marko Hodak (dostava uredna, svjedok se ispričao zbog bolesti)
- Ivan Mađarević (dostava uredna)
- Marin Balić (dostava vraćena zbog postojanja triju osoba istog imena i prezimena)
- Milan Keser (dostava nije uredna, svjedok se nalazi u Njemačkoj)
- Andrija Antolović, Slavko Lukić, Vladimir Radović i Josip Lukić (dostave neuredne, prema navodima dostavljača navedene osobe nisu nikada boravile u Lovasu)

Predsjednik Vijeća donio je rješenje da će se održati glavna rasprava bez nazočnosti osmorice svjedoka.

Svjedok Ivan Grčanac rekao je da niti ne zna protiv koga se postupak vodi. Predsjednik Vijeća mu je pročitao imena optuženika, nakon čega je svjedok rekao da ih sve poznaje i od vremena prije rata i nakon rata. Rekao je da u kritično vrijeme (listopad 1991. godine) nije bio u Lovasu, bio je u Njemačkoj. Prije kritičnog razdoblja, svjedok je proveo odmor dva tjedna u Lovasu, tijekom srpnja mjeseca 1991. godine, a nakon čega se vratio u Njemačku, gdje je godinama i prije i poslije radio. U Lovas se nije vraćao sve do povratka drugih mještana 1996./1997. godine. Na pitanje predsjednika Vijeća tko mu je od srodnika ostao u Lovasu, svjedok je odgovorio da su ostali majka, otac, jedan sin, supruga, dvije snahe s djecom.

Otac mu je bio u zarobljeništvu 1991. godine dva – tri mjeseca. Maltretiran je prvo u policiji u Lovasu, a zatim prebačen u logor u Stajicevo. Sva imovina mu je uništena i opljačkana, zapaljene su njegova kuća i kuća njegova sina Josipa. Na pitanje kada su zapaljene njihove kuće, svjedok je rekao da je čuo da je njegova kuća gorila druga u selu. O paljenju sinove kuće je čuo, ali ništa nije vidio. Kuća mu je danas obnovljena. Na pitanje predsjednika Vijeća kolika je bila vrijednost kuće, svjedok je rekao da je bila velika vrijednost, imao je svu mehanizaciju, trgovinu. Svjedok je rekao da je optuženika Iliju Vorkapića znao i prije i sada ga zna, te da je čuo od drugih da je bio s vojskom i da je bio «obučen».

Vijeće je rješenjem odlučilo da se odgađa glavna rasprava, da će sljedeća biti zakazana pismenim putem.

Sažetak zapažanja

Određeni svjedoci su više puta pozivani, no, ne dolaze te se glavna rasprava, sada već, iz ročišta u ročište odgađa. Današnji svjedok nije imao neposrednih saznanja o događanjima koja su predmetom optužnice.

Izveštaj sačinila Slađana Panić

31. siječnja 2006. godine – dokazni postupak

Postupak su pratili: Veselinka Kastratović – promatračica Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, predstavnici OSCE-a, supruga optuženoga Ilije Vorkapića

Predsjednik Vijeća utvrdio je da zasjeda Vijeće u istom sastavu, te da nije prošlo više od dva mjeseca od posljednje rasprave. Utvrdio je nazočnost zamjenika ŽDO-a iz Vukovara, g. Vlatka Miljkovića; branitelja Stjepana Šporčića, Biserke Treneski, Vojislava Orea, Andreja Georgievskog, Ivana Mačvanina, Šime Filipovića, Branka Ivića; optuženoga Ilije Vorkapića.

U nastavku dokaznog postupka Predsjednik Vijeća je konstatirao da je Vijeće izvelo dokaze saslušanjem svih svjedoka, koji su Sudu bili dostupni. Pozvao je stranke u postupku da predlože nove dokaze.

Zamjenik ŽDO-a iz Vukovara nema novih dokaznih prijedloga, osim onih koji su predloženi u optužnici. Suglasan je da se pročitaju iskazi svjedoka koji nisu pristupili, na poziv Suda, te da se pročitaju nalazi i mišljenja vještaka.

Branitelji Šporčić, Treneski, Ore, Georgievski, Filipović i Ivić nisu imali novih dokaznih prijedloga, suglasni su prijedlozima da se pročitaju iskazi svjedoka koji nisu pristupili na poziv Suda, te da se pročitaju nalazi i mišljenja vještaka.

Branitelj optuženoga Ilije Vorkapića, Ivica Mačvanin, jedinoga prisutnoga od optuženika, predložio je da se pozove i sasluša svjedokinja Mirjana Radočaj, obrazloživši razloge svoga prijedloga. Suglasan je da se pročitaju iskazi svjedoka koji nisu pristupili na poziv Suda, te da se pročitaju nalazi i mišljenja vještaka, osim svjedoka -oštećenika Stjepana Peulića, za koga je predložio da se pozove i sasluša.

Optuženi Ilija Vorkapić suglasio se s prijedlogom svoga branitelja.

Vijeće je donijelo Rješenje kojim je novu raspravu zakazalo za **22. ožujka 2006. godine** u 10.00 sati.

*Izveštaj sastavila:
Veselinka Kastratović*

10. svibnja 2006. godine – dokazni postupak saslušanjem svjedoka

Postupak su pratili: Veselinka Kastratović, Centar za mir Osijek, predstavnici OSCE-a, supruga optuženoga Ilije Vorkapića.

Predsjednik Vijeća je konstatirao da je Vijeće u neizmijenjenom sastavu, te nazočnost zamjenika Županijskog državnog odvjetnika iz Vukovara - Vlatka Miljkovića, branitelja, te optuženoga Ilije Vorkapića.

Svjedok Ivan Mađarević je iz Lovasa otišao 10. listopada 1991. godine, nakon što je toga dana napadnuto selo. Napad na Lovas je počeo u 7,20 sati u jutro. Svjedok je bio tada pripadnik Zbora narodne garde, no, u selu nije bila organizirana obrana. Tovarnik je pao osam dana ranije, kada su se povukle policijske snage iz Tovarnika, pa potom i iz Lovasa, tako da je selo ostalo nebranjeno. U trenutku napada čuo je minobacače iz smjera Tovarnika, i šume u smjeru Tovarnika, te vatru iz lakog oružja iz smjera Opatovca. Po intenzitetu paljbe shvatio je da se nešto događa. Ženu i djecu je poslao srodnicima u podrum. S Adžaga Željkom i još jednim prijateljem je «lenijom» otišao do ulaska u selo. Pri tomu su vidjeli 12 – 13 osoba, obučenih u uniforme JNA, sa «zoljama» na

leđima, kako su istrčali su iz mlina, pucali, prebacivali se od stabla do stabla oraha. Nikoga od njih nije prepoznao jer je već bio sumrak i jer su bili na većoj udaljenosti. Neki su imali vojničke šljemove a neki kape na glavi, za neke nije bio siguran imaju li što na glavi ili su gologlavi. Svjedok i njegova dva prijatelja išli su paralelno sa tim naoružanim osobama, na udaljenosti od oko 300 m od njih, te ih ovi nisu opazili. Ljudi iz sporednih ulica, s ruba sela, su se sakrili po vrtovima i u kukuruzima. Svjedok i njegovi prijatelji su, njih dvadeset i dvojicu do dvadeset i trojicu, povelu put Iloka. Predvečer, oko 18,00 sati, toga dana, išao je vidjeti što mu je sa ženom i djecom. Kod rođakove kuće u travi je vidio dvije mrtve osobe: bili su to Dragutin Pejić i njegov zet Mijo Božić. U podrumu, gdje su se smjestila svjedokova žena i djeca je eksplodirala bomba, no, nikoga od ljudi u podrumu nije ranila. Obitelj je sa njim otišla u Ilok. Htjeli su zbrinuti i obitelj Željka Adžage, no, nisu ih našli. Kod kuće, gdje su ranije bili Adžagina supruga i djeca vidjeli su još dva leša. Bili su to Mato Keser i Đuka Poljak, vidio je njihovu krv. Na 100 koraka udaljenosti nalazila su se četiri leša, što ga je uplašilo. Vidio je da gori kuća Burger Marijana. Gorjela je i kuća Mate Mađarevića (zidara). Svjedok misli da su Srbi sustavno i planski gađali i rušili kuće u dijelu sela u kojemu su živjeli Šokci, Hrvati. Svjedokova kuća je naknadno stradala. «Zoljom» je zapaljena jedna soba. Svjedokov otac, Stjepan Mađarević, ubijen je istog dana kada je svjedok otišao. Toga dana u Lovasu su ubijene 22 osobe. Naoružani ljudi su došli u kuću, u podrum, roditeljima i ispitivali ih gdje su im sinovi. Po tome što su pitali, gdje su mu sinovi, svjedok zaključuje da se radilo o nekome tko je bio lokalna osoba i tko je znao da njegovi roditelji imaju sinove. Otac je, svjedok je na ekshumaciji vidio, ubijen rafalom, imao je rane od ramena do kuka. Svjedok je u Iloku bio do 18. listopada 1991. godine. Toga dana su u Lovasu natjerali ljude na minsko polje. Nakon Iloka išao je u Zagreb, pa potom u Osijek, gdje je bio u 160. brigadi.

Vijeće je donijelo rješenje o zakazivanju nove rasprave za 7. lipnja 2006. godine u 12,00 sati.

Izvještaj sačinila Veselinka Kastratović

5. srpnja 2006. godine –dokazni postupak saslušanjem svjedoka

Javnost: postupak je pratila Veselinka Kastratović, članica regionalnog monitoring tima iz Centra za mir Osijek, predstavnici OSCE-,i supruga opuženoga Ilije Vorkapića

Predsjednik Vijeća upoznao je svjedoke s njihovim zakonskim pravima i obvezama, sukladno odredbama Zakona o kaznenomu postupku (ZKP).

Svjedok Slobodan Kačar otklonio je pravo da ne svjedoči zbog srodničkih odnosa sa optuženim Ljubanom Devetkom (optuženik je svjedokov tast), te je izjavio da razumije hrvatski jezik, na kojemu se vodi postupak i da može pratiti tijek postupka. Svjedok je u Lovasu bio liječnik opće medicine od 1989. godine. U trenutku napada na selo bio je u ambulanti. Pacijenata tih dana nije bilo zbog atmosfere u selu. Ambulanta je smještena na onoj strani sela odakle je krenuo napad. Naoružani ljudi, koji su sudjelovali u napadu, ubrzo su došli do ambulante. Pustio ih je da pregledaju ambulantu i stan uz ambulantu koji je koristio. Od osoba koje su ušle u ambulantu i stan nije nikoga poznao. Nakon toga uputio se prema centru sela, jer je prestajala paljba. U selo je ušla naoružana dobrovoljačka jedinica «Dušan Silni». Neki domaći stanovnici također su bili pripadnici te jedinice, o čemu je svjedok čuo priče. U napadu na selo sudjelovalo je i topništvo JNA. U selo je vrlo brzo, navečer, ušla vojska. Svi su nosili neke uniforme. Nakon preuzimanja sela vojska je odlučivala o policijskom satu i propusnicama za kretanje.

Zapovjednik vojnih jedinica bila je osoba prezimenom Dimitrijević, ali bilo ih je više. Za civilni dio vlasti zadužena je bila, i stoga i formirana, «milicija». Zadruga je brinula o ekonomskim aspektima i potrebama građana. Svjedok navodi da je opt. Ljuban Devetak bio direktor zadruge. Mjesnu zajednicu je vodio optuženi Đuro Prodanović a i Dragan Devetak, jedno vrijeme. Koliko svjedok zna, opt. Ljuban Devetak nije imao zaduženja u Mjesnoj zajednici u Lovasu. Svjedok nije vidio ubojstva u minskom polju, no, u večernjim satima, toga dana kad su ljudi natjerani u minsko polje, u ambulantu je dovezeno 13 osoba. Jedna osoba već je bila mrtva. Kako nije imao struje i potrebnog materijala, zamolio je susjede da mu pomognu da smjesti ranjene. Susjedi su donijeli i krevete, jer u ambulanti nije bilo dosta ležaja. Rečeno mu je da su to ljudi koji su bili u minskom polju, voženi su u Šid, u ratnu bolnicu, no, tamo ih nisu željeli primiti pa su njemu dovezeni neprevijenih povreda. Ranjenike je kamionom dovezao Milan Vorkapić. Svjedok je pozvao svoja dva prijatelja Hrvata, Ivicu Poljaka i Josipa Turkalja, da mu pomognu i da ostanu kod njega, jer je imajući na umu tjeranje ljudi u minsko polje procijenio da ne zna što im se sve može dogoditi. Dok su ranjenici bili u ambulanti dolazio je jedan kapetan i, tek usput, pitao kako su. Svjedoku se čini da je njega više zanimalo ima li svjedok kakve bilješke o ranjenicima. Naime, kasnije mu je taj isti kapetan rekao neka uništi evidenciju o povrijeđenima ako ju je napravio. Drugo jutro je, pri boljem svjetlu, još jednom obradio rane. Bilo mu je jasno da neke od tih ljudi, zbog težine njihovih povreda, neće moći liječiti ambulantno. Teško povrijeđeni su bili: Ivica Mujić, Ljubomir Solaković, Franković. Mještani su pitali svjedoka o stanju povrijeđenih. Od opt. Ljubana Devetaka je tražio da mu pomogne da se ljude transportira u bolnicu, što mu je ovaj obećao. Nakon tri dana ranjenici su prevezeni zadružnim kamionom u bolnicu u Srijemsku Mitrovicu.

Na pitanje, zna li za prepirku opt. Lj. Devetka i Dimitrijevića, svjedok je rekao da ne zna kada je to tačno bilo, no, zna da je opt. Devetak rekao Dimitrijeviću da im od sela napraviše Jasenovac. Svađali su se na ulici. Na pitanje ŽDO-a da li se tko, prvog dana napada na selo, javio u ambulantu s povredama, svjedok je rekao da ljudi nisu dolazili što ne znači da ranjenih i mrtvih nije bilo. Čuo je kasnije da je jedan dobrovoljac ranjen lakšim kalibrom, no, nitko ga nije doveo do ambulante i osoba je umrla. U blizini ambulante je vidio poginulog tovarničkog šumara Mirka Grgića, a kasnije je vidio mrtve Lovašane Danijela i Ceciliju Bodanjak, u dvorištu njihove kuće. Na dan napada na selo nije vidio da kuće gore, no, 7 – 10 dana nakon toga zapaljena je kuća njegova strica. U vrijeme dok su ljude tjeroali na minsko polje, svjedok misli da opt. Ljuban Devetak, dobar dio dana, nije bio u Lovasu. Vratio se poslijepodne. Čuo je da su neki pripadnici postrojbe «Dušan Silni» tjeroali ljude na minsko polje. Zna njihove nadimke: «Petronije», «Aždaja», «Kosta».

Svjedok poznaje optuženoga Iliju Vorkapića, ali ne zna da je optuženik sudjelovao u tjeranju ljudi na minsko polje. Svjedok zna da je opt. Ilija Vorkapić bio mobiliziran, da je radio u zadruzi. Na pitanje članice Vijeća, je li bilo Hrvata zaposlenik u zadruzi, svjedok je rekao da je zamjenik opt. Lj. Devetka bio Hrvat, kao i blagajnik zadruge. Na pitanje, zašto su ljudi tjerani na minsko polje, svjedok je rekao da to ne zna. Na daljnje pitanje, što su po nacionalnosti bile žrtve minskog polja, svjedok je rekao da su uglavnom bili Hrvati, no, ne zna je li netko bio neke druge nacionalnosti. Na pitanje, od kojeg oružja su bile rane, svjedok je rekao da su bile od gelera, ali on ne zna da je vidio i jedan prostrjel.

Svjedok Tomislav Šelebaj, u kritično vrijeme bio je dobošar u selu. Na to mjesto ga je rasporedio optuženi Đuro Prodanović. Na svjedokov upit, zašto da on bude dobošar kad nije nikada to radio, Prodanović mu je rekao da to mora raditi, da dobro pazi jer ima u selu ženu i djecu. Na pitanje tko mu je bio pretpostavljeni, svjedok je rekao da je to bio opt. Prodanović, no, da su tu bili još kapetan Marko Kovač i opt. Ljuban Devetak. Svjedok nije puno dolazio u kontakt sa opt. Lj. Devetkom. Za objave u selu uvijek je dobio napisanu obavijest koju bi mu dao opt.

Prodanović. Prije događaja koje je završilo tjeranjem ljudi na minsko polje dobio je obavijest, koju je pročitao. U obavijesti je pisalo da se svi muškarci, a mislilo se na Hrvate, u dobi od 16 do 60 godina, moraju okupiti određenog dana u 16,00 sati ispred zadruga. Ne zna je li naredba je bila potpisana, no, pečat je imala. I svjedok je došao na okupljanje. Tu su ih opkolili rezervisti iz Valjeva obučeni u šarene uniforme. Svjedok je bio na minskom polju, no, prošao je bez povreda. Tijekom noći, koju su proveli u dvorištu zadruga, došao je opt. Devetak, sa još dvojicom, i izdvojio grupu koja je radila kod pekara, radni vod. Iako nisu smjeli gledati okolo (imali su spuštenu glavu i ruke na leđima) vidio je opt. Ljubana Devetka, jer mu je stajao nasuprot. Opt. Devetak je imao moć i mogao je ljude izdvajati za radni vod, a da nikoga ne pita za odobrenje. Na minsko su ih polje, od naoružanih mještana iz Lovasa, tjeroali : Milan Rendulić, te osoba nadimkom «Šmihi», prezimenom Kresojević. Svjedok ima saznanja da su na putu za minsko polje, jer više nije mogao hodati, ubili Boška Bednjanca. U Lovasu je svjedok bio do 24. prosinca 1991. godine, kada je dobio dozvolu za odlazak u Šid, odakle je sa članovima obitelji, preko Bosne, otišao u Hrvatsku. Optuženoga. Iliju Vorkapića je vidio u uniformi, zna da je vozio zadružni traktor. Na pitanje što su po nacionalnosti bili ljudi tjerani u minsko polje, svjedok je rekao da su svi bili Hrvati.

Vijeće je donijelo rješenje, kojim je novu raspravu zakazalo za **4. rujna 2006. godine u 13,00 sati.**

4. rujna 2006. godine –dokazni postupak saslušanjem svjedoka

Rasprava nije održana radi nedolaska svjedoka. Slijedeća rasprava će biti zakazana pismeno.

12. prosinca 2007. godine – otvaranje glavne rasprave, čitanje optužnice, dokazni postupak

Suđenje su pratili Robert Adrić (promatrač Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek), predstavnik OSCE-a, obitelji optuženika.

Čitanje optužnice i izjašnjavanje o krivnji

Optužnicu je pročitao zamjenik ŽDO-a u Vukovaru Vlatko Miljković. Optuženici su izjavili da su razumjeli optužbu. Optuženici Ilija Vorkapić i Milan Tepavac, pojedinačno upitani, izjavili da se ne smatraju krivima za kazneno djelo za koje se terete.

Ispitivanje Milana Tepavca

Rekao je da je u Lovasu živio još od 1949. godine, a tamo je bio i 1991. Do napada na Lovas došlo je jednog dana u listopadu 1991.g., u jutarnjim satima, negdje oko 8,00 ili 09,00 sati, a on se nalazio u podrumu kod susjeda, zajedno sa suprugom, optuženim Đurom Prodanovićem, Prodanovićevom majkom, Veljkom Novakovićem koji je u međuvremenu umro i njegovom suprugom Marijom. Iz podruma su izišli tek predveče. Prije napada išao je u Šid s Franjom Krizmanićem, tadašnjim predsjednikom mjesnog ogranka HDZ-a, i još nekolicinom mještana Lovasa na pregovore s JNA. Pregovarali su s nekoliko generala JNA i to u više navrata. Htjeli su dogovoriti da vojska preuzme Lovas, jer su strahovali od dragovoljaca iz Srbije. Na posljednjem

sastanku rekli su im da će JNA ući u selo i da nikome neće pasti dlaka s glave. Međutim, prije vojske u selo su ušli dobrovoljci, a među njima i pripadnici odreda „Dušan Silni“. U vrijeme napada u podrumu optuženog Ilije Vorkapića nalazilo se dosta Hrvata. Ne zna kako se znalo za napad, ali uoči napada dosta je žena i djece hrvatske, ali i srpske, nacionalnosti izišlo iz sela. Koliko zna, pred Božić 1991. nije bilo većeg istjerivanja Hrvata iz Lovasa.

Dan nakon napada otišli su do centra sela, gdje je, po njegovu mišljenju, bilo više vojnih grupa i više komandi. Bilo je poginulih osoba, zapaljenih kuća, itd. Hrvate su kupili i odvodili u Šid autobusima i slali ih za Bijeljenu, a zatim dalje za Republiku Hrvatsku. Nije vidio da su mještani Lovasa srpske nacionalnosti nekoga tukli ili ubijali. Sva zlodjela prema Hrvatima u Lovasu su učinili dobrovoljci iz odreda „Dušan Silni“, a to su činili uglavnom noću. Po selu se pričalo da je postavljeno minsko polje, ali nije znao gdje. Kada su čuli eksplozije po selu se govorilo da se to čuje iz minskog polja, a kasnije je čuo da su neki ljudi izginuli, a neki ranjeni, i da su odvezeni u bolnicu u Mitrovici, jer su bili natjerani u minsko polje. Ne zna tko je ljude odvodio u minsko polje. I njega su htjeli ubiti, i to jedan pripadnik odreda „Dušan Silni“ duge plave kose, jer su on i optuženi Đuro Prodanović govorili da ne pale hrvatske kuće. Tih dana je bila opća strka, a domaći Srbi su se posakrivali. Pet - šest dana nakon napada vojska (JNA) je ušla u selo i tada je prestalo iseljivanje i «čišćenje» Hrvata. Iz Lovasa je otišao 1995. kada su se Hrvati počeli vraćati, jer mu nisu dali mira. Svako veče netko ga je zvao telefonom i prijetio mu. Nije uopće mislio otići iz Lovasa, ali je na kraju ipak prodao kuću i zemlju i otišao. Pobijeno je puno ljudi, ali za to nisu krivi domaći Srbi, već dragovoljci iz Srbije. Svake godine je nekoliko puta dolazio u Hrvatsku, a nikada ga nitko nije zaustavljao, niti što pitao, sve do 12. travnja ove godine kada je uhićen.

Tijekom okupacije Lovasa nije bio ni u kakvoj vojsci, niti je imao bilo kakvo oružje. Nije nikome mogao pomoći, jer ga se ništa nije pitalo. Vlast u selu, točnije: Mjesna zajednica, formirala se nekoliko dana nakon napada. Osam dana nakon napada, a za koje vrijeme je Lovas «očišćen» od Hrvata, u njihove kuće su doseljeni Srbi iz zapadne Slavonije.

Prvog dana nije vidio optuženog Ljubana Devetaka, niti optuženog Milana Devčića. Optuženi Ljuban Devetak je bio u selu „bog i batina“, jer se za sve moralo njega pitati. Davao je potvrde za izlazak iz sela, i slično. Optuženi Milan Devčić bio je komandir milicije. Svjedok se nije mogao sjetiti tko je zapovijedao Teritorijalnom obranom u Lovasu.

Optuženog Ljubana Devetka nakon napada vidio je tek drugoga, ili trećega dana, i to u centru sela. Koliko zna, optuženi Ljuban Devetak do tada je živio u Osijeku, a po dolasku u Lovas postao je direktor Poljoprivredne zadruge i slušalo ga se. Optuženi Miljenko Rudić nije nikamo išao iz sela, a radio je u Zadruzi. Optuženi Željko Krnjajić bio je traktorist u Zadruzi. Nije niti vidio niti čuo da je netko od optuženika nekome nešto loše učinio. Poljoprivredna zadruga je radila, iako je selo bilo napadnuto, a tamo je radio i optuženi Miljenko Rudić. Misli da je optuženi Željko Krnjajić radio u pogonu „Borova“. Optuženi Slobodan Zoraja bio je poljoprivrednik, radio je svoju zemlju, nije bio u vojsci tijekom okupacije. Optuženi Željko Brajković je i poslije napada radio u Zadruzi. Optuženi Ilija Kresojević je bio kod svoje kuće, a optuženi Milan Rendulić bio je poljoprivrednik i nije bio u sastavu paravojskih jedinica. Optuženi Obrad Tepavac radio je u Poljoprivrednoj zadruzi i nakon napada na selo Lovas. Optuženi Zoran Tepavac mu je sin, i o njemu nije imao što reći jer smatra da je odrastao, i da je odgovoran sam za sebe. Prije napada na selo Lovas sinu Zoranu našao je posao u Novom Sadu kod ujaka. Misli da je sudjelovao u napadu na Lovas, jer ga je, jutro nakon napada na selo, vidio u centru sela, a kasnije je bio mobiliziran (njegov sin). Ne zna je li njegov sin Zoran u selu učinio nekome nešto nažao. Optuženi Milan Radojčić živio je u Vukovaru, a za njega ne zna je li sudjelovao u napadu na Lovas. Optuženi Milan Vorkapić, zvani Šiljo, je izbjegao iz sela prije napada, a vratio se opet poslije napada, ali ne zna za njega je li tada bio u nekakvoj jedinici. Optuženog Dušana Grkovića vidio je u Lovasu dva - tri dana nakon napada, a inače je živio u Tovarniku.

Prijedlog obrane

Odvjetnik Tomislav Filaković, branitelj opt. Milana Tepavca, predložio je da se ukine pritvor njegovu branjeniku. Reкао je da isti nije izbjegavao dolazak na glavnu raspravu te je istaknuo da je, prema sadašnjem činjeničnom opisu optužnice, eventualna kriminalna radnja mala. Optuženi Milan Tepavac čak je 2000. i 2002. godine od Općinskog suda u Vukovaru dobio potvrdu da se protiv njega ne vodi nikakav kazneni postupak.

Odvjetnik Filaković je predložio da se u daljnjem tijeku dokaznog postupka, na okolnost gdje se optuženi Milan Tepavac nalazio u vrijeme napada na Lovas, ispituju svjedoci: Draginja Tepavac, Milorad Radojčić, Marija Novaković.

Odluka Vijeća

Na iduću glavnu raspravu biti će pozvani svjedoci Draginja Tepavac, Milorad Radojčić i Novaković Marija i to kako bi svjedočili gdje se optuženi Milan Tepavac nalazio u vrijeme napada na Lovas.

Zatražit će se od Okružnog suda u Beogradu, Veća za ratne zločine, da se u okviru međunarodne prave pomoći ispituju svjedoci: Miodrag Dimitrijević, Radislav Josipović, Darko Perić, Radovan Vlajković, Petronije Stevanović, Aleksa Nikolajivis, Dragan Bačić, Zoran Kosior, Drago Romić i Vukovan Jovanović, a koji se nalaze na teritoriju Republike Srbije, i to na okolnosti naznačene u optužnici Županijskog državnog odvjetništva u Vukovaru broj DO-K-39/00. od 19. prosinca 1994.

U tu svrhu u privitku će se dostaviti preslika navedene optužnice.

Tražiti će se, putem sredstava za prijenos slike i zvuka (video konferencijska veza), prenošenje tijeka ispitivanja navedenih svjedoka.

Nakon provedenih ispitivanja ovome Sudu dostavit će se svi zapisnici, uključujući i audio video snimke.

Stranke će se izvijestiti o vremenu ispitivanja svjedoka putem video konferencijske veze.

Glavna rasprava se nastavlja **23. siječnja 2008. godine.**

Zapažanja promatrača

Branitelj opt Milana Tepavca, odvjetnik Tomislav Filaković, predložio je da se protiv njegovog branjenika ukine pritvor iz razloga jer je već dao svoj iskaz, jer ga se tereti za eventualnu manju kriminalnu radnju, a što proizlazi iz činjeničnog opisa optužnice. Osim toga navodi da nije istina da je Tepavac bio u bijegu, nego uistinu nije znao da je protiv njega u RH pokrenut postupak. Naime, Tepavac je 2000. i 2002.g. od Općinskog suda u Vukovaru dobivao potvrde da se protiv njega ne vodi kazneni postupak iz čega proizlazi da je redovito dolazio u RH, a to je i rekao iznoseći svoju obranu na današnjoj glavnoj raspravi.

Vijeće je odbilo raspravljati o prijedlogu obrane da se opt. Milanu Tepavcu ukine pritvor usmeno obrazloživši da to nisu dužni, jer od zadnjeg odlučivanja o postojanju zakonskih uvjeta za primjenu mjere pritvora nisu prošla 2 mjeseca, očito se pozivajući na članak 107. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku, iako članak 104. stavak 3. ZKP-a kaže da za trajanja glavne rasprave pritvor određuje, produžuje ili ukida vijeće pred kojim se vodi rasprava. Nadalje, članak 107. a ZKP-a daje mogućnost okrivljeniku, ili njegovu branitelju, da u bilo kojem trenutku od predaje optužnice, pa do pravomoćnosti presude, predlože ukidanje pritvora ako smatraju da

su nastupile okolnosti zbog kojih pritvor više nije neophodan. Treba napomenuti i činjenicu da je određivanje pritvora krajnja mjera osiguranja prisustva optuženika na glavnoj raspravi, te da bi i Vijeće pred kojim se vodi postupak, temeljem čl. 101 st. 2. i 4., i po službenoj dužnosti trebalo paziti jesu li prestali razlozi i zakonski uvjeti za pritvor. Slijedom navedenog ne želimo prejudicirati kakvu bi odluku Vijeće trebalo donijeti, jer je to stvar slobodnog sudačkog uvjerenja, već samo ukazati da smatramo da je Vijeće ipak trebalo odlučivati o prijedlogu branitelja da se opt. Milanu Tepavcu ukine pritvor.

23 siječnja 2008. godine – nastavak glavne rasprave

Suđenje su pratili Robert Adrić, promatrač Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, predstavnik OSCE-a, obitelji optuženih, novinari, tv

Rasprava je održana u mirnom tonu, nije bilo nikakvih pritisaka.

Predsjednik Vijeća utvrdio je da su na glavnu raspravu došli optuženi Ilija Vorkapić, optuženi Milan Tepavac, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika Vlatko Miljković te branitelji Ivica Mačvanin, Borislav Miodragović, Biserka Treneski, Šimo Filipović, Andrej Georgijevski, Tomislav Filaković i Vojislav Ore.

Nije pristupio branitelj Branko Ivić zbog smrtnog slučaja u obitelji.

Odluka Vijeća

Glavna rasprava je prekinuta, a nastavak je zakazan za **24. siječnja 2008. u 9,00 sati.**

24. siječnja 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Suđenje su pratili Robert Adrić, promatrač Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, predstavnik OSCE-a, obitelji optuženika, novinari, televizijska ekipa.

Rasprava je održana u mirnom tonu, nije bilo nikakvih pritisaka.

Predsjednik Vijeća utvrdio je da su na glavnu raspravu došli optuženi Ilija Vorkapić, optuženi Milan Tepavac, zamjenik županijskog državnog odvjetnika Vlatko Miljković te branitelji Ivica Mačvanin, Borislav Miodragović, Biserka Treneski, Šimo Filipović, Andrej Georgijevski, Tomislav Filaković, Vojislav Ore i Branko Ivić, svjedokinje Draginja Tepavac i Marica Novaković.

Odluka Vijeća

Vijeće je rješilo da se glavna rasprava nastavi bez nazočnosti svjedoka Milorada Radojčića, a tijekom glavne rasprave odlučit će se treba li zbog njegove odsutnosti glavnu raspravu prekinuti ili odgoditi.

Svjedočenje Draginje Tepavac

Izjavila je da je supruga optuženoga Milana Tepavca. Rekla je da je 1991. godine živjela u Lovasu sa suprugom i njegovom majkom, a sin im je u to vrijeme boravio u Novom Sadu. Imali su puno stoke i 9 jutara zemlje. Bili su neprekidno nastanjeni u Lovasu do 1997. godine, kada su odselili u Bečej, u Vojvodinu. Nije se sjetila kojeg se točno datuma dogodio napad na Lovas, ali zna da se radilo o jeseni 1991. godine. Nekoliko dana prije napada bilo je manje pucnjave, bojali su se pa su silazili u podrum. Jednog jutra buka je bila jača. Sišli su u podrum prvog susjeda Đure Prodanovića jer je bio sigurniji i noviji, a i bilo je lakše sići zbog suprugove majke koja je bila djelomično nepokretna. Osim nje i supruga u podrumu su bili Đuro Prodanović i njegova majka, Marija Novaković i njen suprug Veljko, Milorad Radojčić i njegova majka. Bili su u podrumu sve dok nisu čuli glasove iz dvorišta. Kad su izašli vidjeli su ljude u uniformama. Misli da se radilo o pripadnicima JNA. Budući da su u podrum ušli kroz susjedov vrt tim su se putem i vratili kući. Narednih dana vojska i dragovoljci ulazili su u kuće, pljačkali ih i palili. Njen suprug ih je upozoravao da to ne rade, ali su mu zaprijetili i morao se povući, kao i ona. Htio je spasiti kuću susjeda Tune Jovanovića koji je u međuvremenu preminuo. Njen suprug nije imao oružje niti je sudjelovao u napadu na Lovas. Na dan napada bio je stalno kod kuće i kod susjeda u podrumu. Milan (suprug) je uglavnom bio kod kuće, ponekad je znao otići do centra sela, a kada bi se vratio obično je govorio da to neće biti dobro, i da mu se ne sviđa to što se radi. Nije vidjela što se događalo u selu jer se malo kretala, uglavnom je bila kod kuće. Kad je izlazila na ulicu vidjela je pripadnike različitih vojski. Njih nitko nije uznemiravao. Kada su se mještani Lovasa hrvatske nacionalnosti počeli vraćati, nisu imali mira i iselili su. Prodali su kuću u Lovasu.

Svjedočenje Marice Novaković

Izjavila je da je u Lovas doselila nakon II. svjetskog rata i od tada živi u Lovasu. U jesen 1991. godine dogodio se napad na Lovas, padale su granate i sklonila se u podrum susjeda Đure Prodanovića. S njom i suprugom je između ostalih u podrumu bio i optuženi Milan Tepavac, njegova supruga i još nekoliko osoba. U podrumu su bili dva dana. Njen suprug i Tepavčeva majka su u međuvremenu preminuli. U podrumu su proveli dvije noći. Koliko ona zna optuženi Milan Tepavac nije učestvovao u napadu na Lovas, a nikada ga nije vidjela naoružanog niti da nešto radi. Ona i suprug su se bojali tako da su rijetko izlazili iz kuće. Zna da su Hrvati protjerani iz Lovasa. Tek kasnije je čula da je bilo nekakvo zlo u minskom polju. Nije hodala selom pa ne zna jesu li hrvatske kuće bile označene. Nije morala nositi nikakve oznake kada je izlazila izvan kuće. Svjedok Milorad Radojčić prebiva u Bečeju, Lenjinova 4. Koliko zna nema dokumente Republike Hrvatske, a niti Republike Srbije. Koliko joj je poznato za sada ima izbjeglički status, a i bolestan je. Bečej po nadležnost pripada Okružnom sudu Novi Sad.

Prijedlog obrane

Branitelj Tomislav Filaković predložio je da se ispituju svjedoci Đurdica Vidić, Stanislav Pranjaković i Darko Poljak, a na okolnosti vezane za navodne aktivnosti optuženog Milana Tepavca. Predložio je i ukidanje pritvora.

Odluka Vijeća

Glavna rasprava je odgođena **19. ožujka 2008. u 10,00 sati.**

Pozvat će se svjedoci Đurđica Vidić, Stanislav Pranjković i Darko Poljak radi ispitivanja na naznačene okolnosti.

Svjedok Milorad Radojčić ispitat će se zamolbenim putem i to na okolnosti naznačene u činjeničnom opisu optužnice.

19. ožujak 2008. godine – nastavak dokaznog postupka

Izvjешtaj : Vlatka Jančić Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek

Suđenje su pratili i predstavnik OSCE-a, obitelji optuženih i novinari.

Predsjednik Vijeća utvrdio je da sastav Vijeća nije mijenjan te da su glavnoj raspravi pristupili optuženici Ilija Vorkapić i Milan Tepavac, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika Vlatko Miljković, branitelji Ivica Mačvanin, Stjepan Šporčić, Biserka Treneski, Andrej Georgijevski, Tomislav Filaković, Vojislav Ore, Šimo Filipović i Branko Ivić, te svjedok Stanislav Franjković.

Raspravi nisu pristupili pozvani svjedoci Đurđica Vidić, za koju je utvrđeno da je primila poziv, i Darko Poljak, koji je opravdao nedolazak zdravstvenim problemima.

Svjedočenje Stanislava Franjkovića

U vrijeme napada na Lovas zatekao se je u selu. Sjeća se da je počelo tzv. čišćenje sela. Kasnije je vidio da je bilo i paljenja kuća.

Optuženika Milana Tepavca u to vrijeme nije vidio u Lovasu. Ne može potvrditi da je bio naoružan i da je sudjelovao u napadu na Lovas, kao ni da je drugima pomagao u izvršenju kaznenih djela.

Optuženika Ljubana Devetaka prvi put je vidio 14.10.1991. godine ispred kuće Bore Kesera u kojoj je bila policijska postaja ili zapovjedništvo teritorijalaca. Na vratima je vidio opt. Milana Devčića. Pretpostavlja da je bio jedan od zapovjednika. Opt. Ljubana Devetaka vidio je i dan uoči odvođenja na minsko polje u poljoprivrednoj zadrugi u Lovasu i u jutarnjim satima 18.10.1991. godine, na dan kada su bili vođeni na minsko polje. Došao je sa rezervistima u dvorište poljoprivrede zadruge, pogledao je zarobljenike i nakon razgovora sa čuvarima počelo je razdvajanje. Zbog toga misli da je on odlučivao. Misli da je on bio zapovjednik teritorijalne obrane i da ga se za sve pitalo. Ondje su bili i rezervisti iz Valjeva. Razdvajali su ih u tri grupe. U prvoj grupi su bila dvojica ili tojica mještana koja su bila premlaćena i nisu se mogli kretati. Drugu grupu činilo je 4 ili 5 mještana koji su bili izdvojeni kod ulaza u radionicu, prepoznao je braću Luketiće koji su kasnije ubijeni. Ostali zarobljenici, njih preko 50, među kojima je bio i on, ostali su u trećoj grupi i vođeni su na minsko polje. Bio je ranjen. Odveden je u dom zdravlja u Šid, pa je zatim vraćen u zdravstvenu ambulantu u Lovas, slijedećeg dana opet u Šid, te konačno odveden u bolnicu u Sremsku Mitrovicu. Više se nije vraćao u Lovas.

Sjeća se, da su za njima, dok su išli na minsko polje, uniformirani i naoružani puškama išli optuženici Kresojević Ilija i Rendulić Milan. Njima je zapovjedao kapetan Dragan koji je pripadao rezervnom sastavu. Na porti poljoprivredne zadruge vidio je optuženika Iliju Vorkapića, bio je u uniformi rezervnog sastava. Sa zarobljenicima nije imao kontakta. Sjetio se da je u poljoprivrednu zadrugu došao optuženik Milorad Vorkapić koji je samo razgovarao sa rezervistima i otišao.

Obvezao se dostaviti Sudu medicinsku dokumentaciju o ranjavanju na minskom polju.

Nitko nije imao primjedbi na iskaz svjedoka.

Na slijedeću glavnu raspravu pozvat će se svjedoci Đurđica Vidić i Darko Poljak.

Slijedeća glavna rasprava zakazana je za **14. svibanj 2008. godine u 10,00 sati.**

Zapažanje:

Ni do današnje rasprave nije odlučeno o prijedlogu za ukidanje pritvora opt. Milanu Tepavcu i o prijedlogu za razdvajanje postupka.

03. svibnja 2008. godine – saslušanje svjedoka posredstvom video veze

Svjedočenje Milorada Radojčića

Izjavio je da je rođen u Lovasu i da je u ratnom razdoblju živio ondje. Iz Lovasa se u Republiku Srbiju iselio 1998. godine.

Rekao je da su se u staroj školskoj zgradi u Lovasu prije napada na selo, koji je bio 10. listopada 1991., nalazili pripadnici ZNG-a RH, ali da u vrijeme napada više nisu bili u selu.

Rekao je na se 10. listopada 1991. godine, u jutarnjim satima, zatekao u kući svoga punca Milana Tepavca. Tog je jutra oko 7,00 ili 7,30 sati započela pucnjava. Otišao je u podrum kuće Đure Prodanovića. U Prodanovićeovom podrumu nalazili su se i Marija i Veljko Novaković, Đuro Prodanović, Milan Tepavac i njegova majka, Milanova žena Draga... Svi oni su cijelo vrijeme napada bili u podrumu.

Nakon „oslobođenja“ nekoliko dana nije izlazio iz svoje kuće. Poslije je radio kao čuvar u zadruci. Nije bio pripadnik TO-a. Nije vidio paljenje kuće ili ubojstva. Po selu se pričalo da je bilo ubojstava za vrijeme napada, a kasnije i o stradavanju ljudi u minskom polju. Poznato mu je da su ranjeni u minskom polju prebačeni u bolnice u Šid i u Sremsku Mitrovicu.

Rekao je i da se iz Lovasa nije moglo slobodno izlaziti. Za izlaske iz sela bile su potrebne propusnice, koje je izdavala vojska. Osim vojske u selu su se nalazili i dobrovoljci.

Izjavio je da je najviše iseljavanja Hrvata iz Lovasa bilo između 15. i 20. prosinca 1991. godine. Rekao je da su Hrvati dolazili u mjesnu zajednicu, da su se prijavljivali da ise le jer nisu željeli biti pod vlasti Srba.

Rekao je da opt. Krnjajića nije vidao u Lovasu nakon napada. Poznato mu je da je opt. Zoran Tepavac u vrijeme napada bio u Novom Sadu te da je opt. Milan Tepavac cijelo vrijeme boravio u svojoj kući u Lovasu. Izjavio je da je opt. Devetak bio direktor u zadruci, da je u zadružnoj zgradi imao kancelariju te da je sekretarica u zadruci bila Marija Đaković. Rekao je da mu je poznato da je opt. Milan Devčić radio u miliciji, da ne zna tko je bio komandant milicije, da mu nije ništa poznato o bijelim trakama te da nije vidio da je itko nosio bijele trake.

Na pitanja zastupnika optužbe izjavio je da je čuo da je maltretiran Mato Mađarević, da ne zna tko ga je maltretirao te da ne zna kakva je Mađarevićeova sudbina, da se ne sjeća Antuna Jovanovića, da je katolička crkva pogođena u granatiranju prije listopada 1991. godine te da mu nije poznato što se dogodilo sa strojevima iz pogona „Borova“ u Lovasu.

Svjedočenje Drage Romića

Izjavio je da je umirovljeni pukovnik te da je od srpnja 1991. godine bio načelnik Štaba 1. gardijske divizije. Rekao je da su bili stacionirani u Sremskoj Mitrovici te da su dobili zadatak da dođu na područje Hrvatske i sprječavaju međuetničke sukobe.

Rekao je da je JNA imala informacije da se u Lovasu nalazi jedna četa ZNG-a RH, da su Srbi iz Lovasa protjerani, da su pripadnici ZNG-a zarobili jedan tenk kojim su napadali vojsku. Rekao je da je to trebalo spriječiti, da je stajalište komande divizije bilo da Lovas treba zauzeti, da je jedna jedinica dobila zadatak da zauzme Lovas, ali da ona u napadu nije ni sudjelovala, već da su Lovas zauzeli mještani i pripadnici odreda „Dušan Silni“. Rekao je da u napadu nisu sudjelovale postrojbe JNA te da mu nije poznato tko je postrojbama koje su napadale Lovas dao teško naoružanje.

Izjavio je da se postrojbe JNA uopće nisu nalazile u Lovasu, da je jedna valjevaska jedinica bila smještena u blizini Lovasa, ali da nije bila u selu. Također je izjavio da je nedavno čuo da je u Lovasu bio jedan odred TO Valjevo, koji je u Lovas došao iz Čakovaca.

Nije mu poznato tko je u Lovasu bio najutjecajniji. Nisu mu poznate osobe Miodrag Dimitrijević, Darko Perić, Radovan Vlajković, Radisav Josipović.

Opt. Devetaka je upoznao u studenom ili prosincu 1991. godine u Principovcu, kod zapovjednika divizije.

O ubojstvima u Lovasu nije dobivao nikakva izvješća, ali je čuo da je bilo mrtvih prilikom napada na Lovas.

19. listopada 1991. godine usmeno je izvješten o stradanju na minskom polju. Rečeno mu je da su zločin počinili pripadnici odreda „Dušan Silni“. Rekao je da je zapovjedniku divizije predložio da se odred razoruža, protjera i da se pokrene postupak. Misli da se nekakav postupak u vezi minskog polja i vodio. Nije siguran da li je on načinio izvještaj o stradanju na minskom polju koji je upućen komandi 1. vojne oblasti, ali je siguran da je izvještaj morao biti napisan i poslan.

Rekao je da su sve postrojbe TO-a bile pod komandom divizije, ali da je na terenu bilo kaotično te da je „malo tko mogao vladati situacijom“.

Rekao je da se ne sjeća da je vojska izdavala propusnice kojima se omogućavalo kretanje, da misli da vojska nikada nije izdavala propusnice te da su se već tada počeli ustrojivati organi SAO Krajine, koji su se vjerovatno brinuli o tome.

Svjedočenje Vukomana Jovanovića

Rekao je da je bio komandant odreda TO Pančevo, koji je mobiliziran 1. i 2. prosinca 1991. godine. Dana 3. prosinca on (svjedok) je otišao u Ilok izvidjeti područje na kojem će odred biti smješten. Izviđanje je vodio general Nikola Mandarić. Primio je položaj Ilok-Šarengrad-Mohovo. Vratio se u Srbiju po odred, koji je brojao 743 osoba, a prije polaska ih je postrojio i upozorio kako se trebaju ponašati. Rekao je da je u odredu bilo 10% Hrvata te da im je rekao da odlaze na hrvatsko područje, da je očito da će im neprijateljska biti hrvatska strana, da ne moraju poći ako ne žele i da im se zbog toga ništa neće dogoditi.

Kada su došli na područje Iloka ondje su najveće ratne operacije prošle, tako da je zadatak odreda bio održavati red, čuvati materijalna dobra i stanovništvo. Rekao je da je prethodno dobio

informaciju da su Hrvati iselili, ali da to nije bilo posve točno jer su osobe starije životne dobi ostale čuvati svoje kuće.

10. ili 11. prosinca general Mandarić mu je rekao da će područje koje pokriva odred biti prošireno i na Lovas, da se u Lovasu već nalazi četa TO iz Sremske Mitrovice te da se ta četa stavlja po njegovo (svjedokovo) zapovjedništvo. Izjavio je da je odmah otišao u obilazak Lovasa, da je ondje čuo da su se događale strašne stvari, da su ginuli ljudi, pričalo se da su bježali pa da su uletjeli u minsko polje. Htio je vidjeti grobnicu u koju su pokopani. Rekao je da su iz grobnice, uslijed slijeganja tla, provirivale ruke i noge pokopanih. Zaključio je da u Lovasu „nešto nije kako treba“, pokušao je pričati sa građanima, osjetio je napetost. Nakon nekoliko dana upitao je generala Mandarića što u Lovasu nije u redu, a Mandarić mu je odgovorio da su u Lovasu neke jedinice razoružane i da je sada sve u redu.

Izjavio je da je 21. ili 22. prosinca saznao da se u jednom dijelu Lovasa ipak nalazi jedna grupa dobrovoljaca. Informacije koje je primao o broju tih osoba bile su različite. Netko je govorio da ih ima 7 ili 8, netko 20-ak. Mandarić mu je spomenuo Ljubana Devetaka, rekao mu je da je on komandant sela, da je komandant jedinice koja je formirana prilikom napada na Lovas te da u Lovasu još uvijek ima određen broj tih vojnika, te zarobljenika, koji se privode, ispituju, puštataju. Rekao je Mandariću da takvo ponašanje u zoni svoje odgovornosti ne dopušta. Nakon nekog vremena Mandarić mu je rekao da trebaju pripremiti plan kako Devetaka „isključiti“ iz Lovasa.

26. prosinca otišao je u Lovas sa većom grupom vojnih policajaca. Razoružali su jednu osobu ispred Devetakove kancelarije, a Devetaka su odveli na razgovor u Ilok. Poznato mu je da je Devetak kasnije odveden u Novi Sad, ali mu nije poznato što se kasnije događalo. Rekao je da nitko drugi nije uhapšen te da su poslije Devetakovog odvođenja dobrovoljci nestali iz sela.

Nakon toga se stanje u Lovasu primirilo. Nije bilo nikakvih pritužbi.

Rekao je da je Devetak, do odvođenja, imao glavnu ulogu u Lovasu, da je, iako je bila uvedena vojna uprava, situacija bila kaotična, da je postojalo dvovlašće, da je u selu postojala i policija, čija mu zaduženja nisu bila poznata. Upravo je dvovlašće bilo razlog Devetakovog uhićenja.

Kada je čuo o iseljavanjima iz Lovasa, otišao je ondje i razgovarao sa 7-8 osoba hrvatske nacionalnosti. Uvjeravao ih je da ostanu u Lovasu. Odgovorili su mu da se osjećaju sigurno dok se u Lovasu nalaze on (svjedok) i njegove jedinice, ali da se boje što će biti kasnije, kad oni odu sa područja Lovasa. Čuo je da se 10-15 osoba iselilo iz Lovasa, vjerovatno uslijed straha jer su znali da srpske izbjeglice naseljavaju Ilok.

04. svibnja 2008. godine – saslušanje svjedoka posredstvom video veze

Svjedočenje Miodraga Dimitrijevića (*optuženika u postupku koji se na Okružnom sudu u Beogradu vodi za kazneno ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenog u Lovasu*)

Izjavio je da je, sa činom potpukovnika, radio kao referent za operativno-nastavne poslove u Zonskom štabu TO Valjevo te da je na područje Hrvatske došao kao pratnja jedinicama TO Valjevo koje su se predpočinjavale 2. proleterskoj gardijskoj motorizovanoj brigadi.

14. listopada je, u pratnji vozača i jednog vojnika koji je predstavljao njegovo osiguranje, iz Čakovaca došao u Lovas, u kojem se od 10. nalazila četa TO Ljig, a od 11. i četa TO Lajkovac, koje su pripadale TO Valjevo. Odmah po dolasku u Lovas susreo je policajca Vorkapića, koji mu

se predstavio kao komandir zatvora. Potom je u Lovas došao i Ratko Đokić, komandant TO Valjevo. Vorkapić ih je obavijestio da se događaju ekcesi, da je malo vojnika u selu. Na njega je Vorkapić ostavio dojam nezadovoljnika jer je u raspodjeli „kolača vlasti loše prošao“. Đokić je otišao iz Lovasa, a njega (svjedoka) je ostavio ondje. Njegov zadatak bio je izvještavanje Đokića o tome što se događa sa jedinicama TO te savjetovanje komandanata jedinica na terenu. Rekao je da nije imao nikakvu zapovjednu dužnost. Navečer se upoznao i sa Devetakom, koji mu je predstavljen kao predsjednik sela, Devčićem, koji je predstavljen „ispred policije“, i Radojčićem, koji je bio „ispred TO-a“. Čuo je i da je Đuro Prodanović bio predsjednik Mjesne zajednice i Devetakov zamjenik, te da je Devetak bio i direktor zadruga.

Rekao je da su pripadnici odreda „Dušan Silni“ već bili u Lovasu kada je on, 14. listopada, ondje došao. Nije mu poznato kada su oni došli u selo ni tko ih je doveo. Rekao je da je za sve postrojbe bio odgovoran zapovjednik brigade na čijem su se području one nalazile.

Izjavio je da obavještenje građanima izdano 15. listopada nije bila prijetnja građanima, da ono nije sadržavalo naređenje da neki građani moraju biti označeni te da je cilj bio obavijestiti mještane o situaciji u kojoj se nalaze.

Rekao je da mu nije poznato tko je naredio okupljanje mještana u zadrugi 17. listopada te da u zadrugu nikada nije ulazio.

Bio je na sastanku koji je održan 17. listopada navečer. Na sastanku su bili prisutni Bata Mihajlović, Ljubo Jelić, Devetak, Radojčić i Devčić. Tada je čuo da će se TO angažirati u traženju oružja. Periću, zapovjednik protudiverzantskog odreda TO Valjevo, je savjetovao da pretresu teren, tj. da obiđu rubne dijelove sela odakle je vjerovatno pucano po selu.

Slijedeći dan, 18. listopada, Perić mu je rekao da je odlučio ići u izviđanje. Rekao je Periću da će mu za to trebati 30-40 vojnika te da u izviđanje povede i nekoliko mještana kao vodiče. Pri tome je mislio na mještane Srbe, a ne na Hrvate. Rekao je da izviđačkoj patroli pri izviđanju nije prijetila nikakva opasnost, da se ljudi nisu trebali voditi kao živi štit te da je čuo da se Vlajković, komandir čete TO, i Josipović, komandir voda u toj četi, nisu složili sa Perićevim prijedlogom da se vode civili kao živi štit. Negdje oko 12,00 sati Perić mu je rekao da je bila nekakva pogibija, ali da nitko nije kriv. U tom je trenutku naišao Devetak te ga je on (svjedok) upitao što se dogodilo. Devetak mu je odgovorio: „Što pitaš kad si ti to uradio“. Rekao je da se nije smatrao odgovornim, da mu nije poznato tko je vodio akciju i da je jedina njegova greška to što nije sačakao i vidio kako se formira patrola koja je otišla u akciju.

Od nekih vojnika je čuo za maltretiranja ljudi u zadrugi, ali nije znao što se tamo stvarno događalo.

Izjavio je da je najveću ulogu u selu imao Ljuban Devetak, da bio „alfa i omega“, da je od Veljovića, zapovjednika čete TO Ljig, čuo da vlast u selu podržava brigada i da je „Bog u selu“ Ljuban Devetak.

Rekao je da se bojavao vlasti u selu, da je 14. listopada navečer na njega pucano te da smatra da je iza toga stajala mjesna vlast.

U Lovasu je bio do 19. listopada. Nije čuo za ubojstva, osim za stradavanje na minskom polju, ili za paljenje kuća. Nitko od osoba sa kojima je kontaktirao nije mu ukazivao na takve probleme.

Rekao je da nije bio „koordinator za borbena dejstva za selo Lovas“ te da je dokument u kojemu se to spominje prvi puta vidio puno poslije inkriminiranog vremena.

Svjedočenje Darka Perića (*optuženika u postupku koji se na Okružnom sudu u Beogradu vodi za kazneno ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenog u Lovasu*)

Izjavio je da je u Lovas došao 17. listopada 1991. godine, u poslijepodnevnim satima. Ondje je bio samo dva dana, do 19. listopada. U Lovasu nije nikoga poznao. Kontaktirao je samo sa Dimitrijevićem, od koga je primao naređenja.

17. listopada navečer sudjelovao je na sastanku kojemu je predsjedavao Dimitrijević. Na sastanku je bilo još 6, 7 ili 8 njemu nepoznatih osoba. Dimitrijević mu je zapovjedio da naredi zapovjedniku čete da ide u pretres vinograda. Rekao mu je da će sa vojnicima ići i skupina dobrovoljaca te nekoliko mještana, koji znaju gdje se nalaze minska polja.

18. listopada u jutro je došao u zadrugu. U dvorištu je vidio uniformirane osobe, dobrovoljce ili mještane, koji su maltretirali zatvorenike. Rekao je da je o tome obavijestio Dimitrijevića te da je zatražio uhićenje odgovornih. Nikakvog izdvajanja zatvorenika se ne sjeća.

Komandiru čete Vlajkoviću i komandiru voda Josipoviću prenio je Dimitrijevićevu zapovijed za akciju pretresa terena. Oni zbog te zapovijedi nisu prosvjedovali, ali su se vojnici uplašili. Bojali su se minskih polja. Smirivao ih je, rekao im je da nema nikakve opasnosti. Rekao je Vlajkoviću da zapovijeda akcijom te da se savjetuje sa komandirima dobrovoljaca „Jocom“. Misli da su mještani vođeni u akciju da bi se, s obzirom da je u selo došla nova vojska, „demonstrirala moć“. On nije sudejlovao u akciji u kojoj su stradali civili na minskom polju. U to je vrijeme bio u pretresu terena u Badnjari. Za stradavanje civila mu je odmah javljeno te je stigao na mjesto događaja već 10-15 minuta nakon stradavanja. Ranjenici su odmah prevezeni u bolnicu u Šid.

Izjavio je da mu je Vlajković ispričao da je netko povikao da se nalaze ispred minskog polja, da je netko viknuo da stanu, da je netko ušao u minsko polje, da je došlo do aktiviranja više mina, da su se svi bacili na pod te da su neki vojnici i dobrovoljci zapucali prema silosu jer su pomislili da se sa silosa puca po njima.

Rekao je da smatra da nije pucano po civilima jer mu je liječnik, koji je primio ranjene, rekao da nitko nije ranjen pušćanim zrnima, da su svi ranjeni krhotinama od mina. Kasnije je shvatio da Vlajković nije zapovjedao akcijom, da se nije išlo predviđenim putem te da je zapovjedao netko od dobrovoljaca.

02. travnja 2009. godine – odgoda ročišta za glavnu raspravu

Postupak su pratili Veselinka Kastratović iz Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, studenti volonteri Aleksandra Klarić i Matero Miloš, studenti Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera iz Osijeka, predstavnici OSCE-a, supruga Milana Tepavca i supruga Ilije Vorkapića.

Na ročištu su bili nazočni opt. Milan Tepavac i opt. Ilija Vorkapić. Obojica optuženika brane se sa slobode. Za vrijeme dok je bio u pritvoru opt. Milan Tepavac preživio je moždani udar i sada se vrlo teško kreće, uz pomoć supruge i invalidskog štapa.

Predsjednica Vijeća izvijestila je nazočne da je član Vijeća sudac Berislav Matanović danas morao otići na službeni put u Zagreb.

Uvjeta za održavanje današnjeg ročišta za glavnu raspravu nije bilo.

Novo ročište za glavnu raspravu bit će zakazano pismenim putem.

29. travnja 2009. godine – odgoda ročišta za glavnu raspravu

Postupak su pratili Veselinka Kastratović iz Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, Aleksandra Klarić i Mateo Miloš, studenti Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera iz Osijeka, Đuro Ivković, OSCE, supruga Milana Tepavca i supruga Ilije Vorkapića.

Na ročištu su bili nazočni opt. Milan Tepavac i opt. Ilija Vorkapić. Obojica optuženika brane se sa slobode. Za vrijeme dok je bio u pritvoru opt. Milan Tepavac preživio je moždani udar i sada se vrlo teško kreće. Na današnju raspravu su ga dovele supruga i kćerka.

Utvrđeno je da je rješenjem od 22. listopada 2003. godine obustavljen kazneni postupak protiv opt. Milorada Vorkapića zbog kaznenog djela iz čl. 119. OKZ RH, radi smrti. Rješenjem od 19. travnja 2005. godine obustavljen je kazneni postupak protiv opt. Radovana Tepavca zbog kaznenog djela iz čl. 119. OKZ RH, radi smrti.

Rješenjem izravnopravnog vijeća Županijskog suda u Vukovaru br. Kv-163/04, od 22. studenoga 2004. godine i rješenjem kv-304/94, od 24. ožujka 1995. godine, odlučeno je da će se suditi u odsutnosti optuženicima: Ljubanu Devetaku, Milanu Devčiću, Milenku Rudiću, Željku Krnjajiću, Slobodanu Zoraji, Željku Brajkoviću, Iliji Kresojeviću, Milanu Renduliću, Obradu Tepavcu, Zoranu Tepavcu, Milanu Radojčiću, Milanu Vorkapiću, Dušanu Grkoviću i Đuri Prodanoviću.

Zamjenik ŽDO iz Vukovara stavio je primjedbu, jer je uočio da po dva ili tri optuženika imaju istoga branitelja, što je u suprotnosti s odredbom čl. 63 st. 1. ZKP.

Branitelj Stjepan Šporčić i drugi branitelji, osim branitelja Tomislava Filakovića, podržali su primjedbu Zamjenika ŽDO iz Vukovara, smatraju da svaki optuženik treba imati svoga branitelja.

Branitelj Tomislav Filaković protivio se prijedlogu Zamjenika ŽDo iz Vukovara i ostalih branitelja, smatrajući prigovor čisto procesnim pitanjem. S obzirom na trajanje ovog postupka do sada zastupnik optužbe i ostali branitelji nisu imali primjedbi, a današnju primjedbu smatra odugovlačenjem postupka. Predložio je razdvajanje kaznenog postupka u odnosu na njegova branjenika i opt. Iliju Vorkapića.

Branitelj Ivica Mačvanin podržao je prijedlog branitelja Tomislava Filakovića za razdvajanjem postupka u odnosu na nazočne optuženike. Rekao je da u dosadašnjem tijeku postupka svjedoci nisu teretili ova dva optuženika. Svjedoci koji se trebaju ispitati zamolbenim putem videolinkom bili su pripadnici bivše JNA i nemaju saznanja o optuženicima. Predloženi su na okolnost da se utvrdi njihova uloga u odvođenju civila na minsko polje.

Zamjenik ŽDO iz Vukovara protivio se razdvajanju kaznenog postupka u odnosu na nazočne optuženike Milana Tepavca i Iliju Vorkapića, s obzirom da je optužnica obuhvaćala 18 osoba, ispitan je veći broj svjedoka. Do kraja postupka preostalo je ispitati manji broj svjedoka, koji žive na području Republike Srbije. Osim toga, imajući u vidu činjenični opis naveden u optužnici, radnje optuženika su smještene u isto vrijeme i isti prostor, radi se o osobama koje su

živjele u Lovasu. Dokazi koji su provedeni do sada odnose se na sve optuženike pa tako i na nazočne optuženike. Cijeli postupak vezan je istim dokazima.

Optuženici su se suglasili s prijedlozima svojih branitelja da se postupak u odnosu na njih dvojicu razdvoji.

Vijeće je donijelo **Rješenje kojim se u odnosu na opt. Milana Tepavca i opt. Iliju Vorkapića razdvaja kazneni postupak.** ŽDO iz Vukovara dobilo je rok od 15 dana za prilagođavanje optužnice sadašnjem stanju spisa.

Novo ročište za glavnu raspravu bit će zakazano pismenim putem.

Zapažanja:

U zapisniku je pogrešno konstatirano da je odvjetnik Ivica Mačvanin branitelj opt. Milanu Vorkapiću, no on je branitelj Iliji Vorkapiću. Za opt. Milana Radojčića nije konstatirano tko mu je branitelj.

10. lipnja 2009. godine – odgoda ročišta za glavnu raspravu
--

Postupak u odnosu na opt. Milana Tepavca i opt. Iliju Vorkapića razdvojen je od postupka u odnosu na ostale optuženike.

Na današnje ročište nije pristupio opt. Milan Tepavac, zbog bolesti. Supruga je izvijestila Sud da je optuženik nepokretan.

Predsjednica Vijeća priopćila je nazočnim strankama i sudionicima postupka da je između dvije rasprave na njezin prijedlog i po nalogu izvanraspravnog vijeća ovog Suda izvršeno psihijatrijsko vještačenje opt. Milana Tepavca, na okolnost utvrđenja njegove raspravne sposobnosti. Vještačenje je obavio vještak dr. Berislav Pašalić. Dana 9. lipnja 2009. godine dostavio je nalaz i mišljenje Sudu. Iz nalaza i mišljenja je utvrđeno da je opt. Milan Tepavac privremeno raspravno nesposoban.

Zamjenik ŽDO iz Vukovara ostao je kod već podnesene optužnice, koja nije mijenjana nakon što je postupak razdvojen u odnosu na opt. Milana Tepavca i opt. Iliju Vorkapića.

Branitelj opt. Milana Tepavca predložio je da se njegovu branjeniku ukinu mjere opreza ukoliko vještačenje pokaže da je optuženik trajno raspravno nesposoban. Rekao je da njegov branjenik umire u tuđoj kući, da težina njegove bolesti nije dovoljno detaljno opisana u nalazu i mišljenju vještaka dr. Berislava Pašalića.

Vijeće je donijelo rješenje, sukladno odredbi čl. 309. st. 1. ZKP, o odgodi glavne rasprave zbog utvrđene raspravne nesposobnosti opt. Milana Tepavca. Posebnim nalogom bit će zatraženo vještačenje daljnje raspravne sposobnosti opt. Milana Tepavca po vještaku neurologu.

30. rujna 2009. godine – otvaranje glavne rasprave, čitanje optužnice

„Optuženom Milanu Tepavcu nije upućen sudski poziv obzirom na nalaz i mišljenje vještaka koje je priloženo spisu“.¹

Unatoč činjenici da optuženik nije nazočio glavnoj raspravi te da je utvrđena raspravna nesposobnost opt. Milana Tepavca, glavna rasprava je započela, što je u suprotnosti s odredbom čl. 309. st. 1. ZKP-a.²

Tijek glavne rasprave, sukladno odredbi čl. 313. st. 2. ZKP³ sniman je tehničkim uređajem.

Utvrđen je identitet otp. Ilije Vorkapića.

Za opt. Milana Tepavca zapisnički je konstatirano: „Optuženik Milan Tepavac, sa osobnim podacima kao sa glavne rasprave od 12. prosinca 2007. godine, list 547. spisa“.⁴

Svjedoci Stjepan Peulić, Rozalija Jonak i Ljubica Adamović poučeni su o pravu na postavljanje imovinsko pravnog zahtjeva sukladno odredbama čl. 127., čl. 55. st. 1. i 2. ZKP.⁵

Radi utvrđivanja raspravne sposobnosti opt. Milana Tepavca saslušan je **sudski vještak psihijatrijske i neurološke struke prof. dr. Nikola Mandić.**

¹ Zapisnik s glavne rasprave, br. K-20/09, od 30. rujna 2009. godine, str. 1

² Čl. 309. st. 1. ZKP: „Izvan slučajeva posebice predviđenih u ovom Zakonu glavna rasprava odgodit će se rješenjem vijeća ako treba pribaviti nove dokaze, ili ako se u tijeku rasprave utvrdi da je optuženik raspravno nesposoban ili ako postoje druge smetnje da se glavna rasprava uspješno provede“.

³ Čl. 313. st. 2. ZKP: „Predsjednik vijeća može na prijedlog stranaka odrediti da se tijekom glavne rasprave snimi tehničkim uređajem. U takvom slučaju zapisnik o glavnoj raspravi čini prijepis zvučne snimke glavne rasprave i zapisnik o tijeku glavne rasprave kako je to propisano u čl. 315. st. 5. ovoga Zakona. Zvučna snimka glavne rasprave prepisuje se u roku od tri dana, a prijepis pregledava i ovjerovljuje predsjednik vijeća i ulaže ga u spis kao sastavni dio zapisnika o glavnoj raspravi“.

⁴ Zapisnik s glavne rasprave, br. K-20/09, od 30. rujna 2009. godine, str. 2

⁵ Čl. 127. ZKP: „Imovinsko pravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenja kaznenog djela raspraviti će se na prijedlog ovlaštenih osoba u kaznenom postupku, ako se time ne bi znatno odugovlačio taj postupak. Imovinsko pravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništaj određenog pravnog posla.“

Čl. 55. ZKP: „Osim u slučajevima iz čl. 175. i 176. ovoga Zakona, kad državni odvjetnik utvrdi da nema osnova da poduzme progon za kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti ili po prijedlogu ili kad utvrdi da nema osnova da poduzme progon protiv nekog od prijavljenih sudionika, dužan je u roku od osam dana o tome izvijestiti oštećenika i uputiti ga da može sam poduzeti progon. Tako će postupiti i sud ako je donio rješenje o obustavi postupka zbog odustanka državnog odvjetnika od progona u slučajevima izvan čl. 175. i 176. ovoga Zakona.

Oštećenik ima pravo poduzeti, odnosno nastaviti progon u roku od osam dana otkad je primio obavijest iz st. 1. ovoga članka“.

Vještak je ostao kod svoga pisanog nalaza od 30. lipnja 2009. godine. Ukratko je ponovio da je kod optuženika utvrđena demencija, odnosno, „mentalna slabljivost saznajna, emocionalna i komunikacijska, a što je posljedica oštećenja mozga nedostatkom krvi u mozgu, suženjem krvnih žila. U svakom slučaju radi se o teškim duševnim smetnjama koje opisuje čl. 264. ZKP-a. Okrivljeni nije u stanju shvatiti odnosno razumjeti postupak koji se protiv njega vodi niti je u stanju zastupati svoje interese, odgovarati na pitanja i slično. U komunikaciji sa braniteljem također nema mogućnosti da surađuje. Po mom mišljenju ne postoji mogućnost da optuženi dođe u situaciju raspravne sposobnosti obzirom na karakter bolesti i godine starosti“.⁶

Čitanje optužnice i izjašnjavanje o krivnji

Zamjenik ŽDO iz Vukovara **pročitao je optužnicu** br. DO-K-39/00, od 19. travnja 1994. godine. Na optužnici se nalazi 18 optuženika.⁷ ŽDO iz Vukovara optužnicu je preuzelo od Osijeka, no, optužnica ima novi broj određen u ŽDO u Vukovaru.

Opt. Ilija Vorkapić rekao je da se ne osjeća krivim za djelo koje mu se pročitano optužnicom stavlja na teret te da će svoju obranu dati na kraju dokaznog postupka.

Zapisnički je konstatirano da je pročitani iskaz opt. Milana Tepavca s glavne rasprave održane dana 12. prosinca 2007. godine. Na toj raspravi opt. Milan Tepavac je rekao da je razumio optužnicu, želio je svoju obranu iznijeti prije kraja dokaznog postupka.

Dokazni prijedlozi

Zamjenik ŽDO iz Vukovara ostao je kod dokaznih prijedloga z pročitane optužnice te je naglasio da će imati još dokaznih prijedloga vezano za opt. Milana Tepavca i opt. Iliju Vorkapića.

Branitelj opt. Ilije Vorkapića, odvjetnik Ivica Mačvanin, prigovorio je da nije jasno koji će se svjedoci ispitivati te da su tijekom dosadašnjeg postupka svi svjedoci ispitani.

Svjedočenje Rozalije Jonak

Svjedokinja je izjavila da ne zna ništa o opt. Milanu Tepavcu i opt. Iliji Vorkapiću. Rekla je da Srbi nisu zaštitili svoje susjede od četnika koji su došli u selo. Svi su bili obučeni u uniformu „Jugo vojske“, svi su bili naoružani. Vidjela je uniformirane „domaće Srbe“ onoga dana kad je morala ići u zadrugu. Supruga su joj ubili, kuću su joj zapalili. Svjedokinju je tukao Miodrag Novaković, mlt. osoba koja je hodala sa četnicima, maltretirao ljude, pljačkao po kućama. Nije vidjela je li Ilija Vorkapić uzimao stvari iz nečije kuće. Nije smjela ići niti u trgovinu. Hrvati su morali imati propusnice za kretanje.

Svjedočenje Ljubice Adamović

⁶ Zapisnik s glavne rasprave, br. K-20/09, od 30. rujna 2009. godine, str. 2

⁷ Isto raspravno vijeće donijelo je dana 29. travnja 2009. godine Rješenje kojim se kazneni postupak u odnosu na opt. Milana Tepavca i opt. Iliju Vorkapića razdvaja od kaznenog postupka u odnosu na ostale optuženike s te optužnice. ŽDO iz Vukovara dobilo je rok od 15 dana za prilagođavanje optužnice sadašnjem stanju spisa.

Svjedokinja je u vrijeme napada na Lovas, 10. listopada 1991. godine, bila sa djecom u kući suprugove sestre. Do kuće su došle osobe od kojih je čula da se zovu „Zoran“, „Petronije“, „Aco Konj“, pripadnici jedinice „Dušan Silni“. Imali su spisak stanovnika Lovasa. Svjedokinjinog svekra su pitali: „Matori, gde ti je sin?“ Maltretirali su svjedokinju, pitali je gdje joj je suprug. Rekli su da je njezin suprug ustaša. Ugurali su svjedokinju i njezinu malodobnu djecu u podrum. Petronije je tražio da mu predaju sve što imaju u kući. Iz džepa je izvadio tri zlatna zuba i pokazao. Da bi izbjegle mučenje dale su mu marke i zlatninu koju su imale. Odveli su svekra gđe Ljubice Adamović, kome se od tada gubi trag.

Nakon što su opljačkali kuću ostavili su Slavoljuba Ivanovića da ih čuva. Taj im je čovjek rekao da su na njih naišla trojica najgorih. Da bi ih spasio odveo ih je, navečer, u kuću opt. Ilije Vorkapića. Smješteni su u podrum gdje je već bilo 10 – 15 ljudi. Druge večeri svjedokinja je sa djecom spavala na katu kuće, gdje ju je smjestila supruga opt. Ilije Vorkapića. Svjedokinja se sjeća da je optuženik bio u civilu, zapamtila je da je bio uplašen. „Aca Konj“ je nastavio tražiti svjedokinju. Prijetio je da će je silovati i potom ubiti i nju i njezinu djecu. Neke žene su ga otjerale od kuće. Treći dan Slavoljub Ivanović ih je odveo iz kuće opt. Ilije Vorkapića u kuću gdje je bio štab. Tamo je svjedokinja vidjela srpske dobrovoljce, braću Srdiće, Miću Devčića, Ljubana Devetaka. Kad je bila u toj kući vidjela je da tuku i zlostavljaju mještane Lovasa.

Drugi dan su transportirani u Šid. Vozilo kojim su išli vozio je Rudić, a u pratnji vozila bio je i opt. Ilija Vorkapić. U Tovarniku su morali ishoditi propusnice da bi mogli nastaviti putovanje. Svjedokinjina šogorica je išla po iskaznice. „Aco Konj“ je i tu pokušao zaustaviti svjedokinju. Osobi koja je izdavala iskaznice, imenom Milorad, rekao je da svjedokinji i njezinoj djeci ne izda propusnice. Na intervenciju Miloradove majke propusnice su im izdane. Iz Šida je otišla kod susjeda u Dobanovce, a potom nastavila put za Zagreb.

Svjedokinja je zahvalna Slavoljubu Ivanoviću što ih je spasio. Opt. Ilija Vorkapić se prema njima ponašao korektno, primio ih je u kuću.

Ne sjeća se da je u kritičnom vremenu vidjela opt. Milana Tepavca. Rekla je da želi saznati tko joj je ubio svekra.

Svjedočenje Stjepana Peulića

Svjedok je rekao da su 10. listopada 1991. godine, nakon napada, u selo ušli Srbi, tražili su da Hrvati na kuće izvjesu bijele tkanine, jer će uskoro doći bivša JNA. Prije napada na Lovas svjedok je išao na straže čuvati žito. Na straže su išli i Srbi i Hrvati. Opt. Milana Tepavca je vidio u centru sela. Prije pada Lovasa opt. Milan Tepavac bio je član Kriznog štaba sela. Nakon pada Lovasa bio je sa Srbima. Svjedok je zaključio da je opt. Milan Tepavac bio član štaba. Nije vidio da bi optuženik nekoga maltretirao. Čuo je kad je supruga opt. Milana Tepavca, Draga, rekla Dušanu Grkoviću da dođe u njezinu kuću po stvari Opatovčana. Zaključio je da su tu obukli uniforme bivše JNA. Opt. Iliju Vorkapića je vidio kod dućana, u uniformi SMB, uniformi bivše JNA. Optuženik je tu držao stražu. Svjedok nije vidio niti čuo da bi opt. Ilija Vorkapić nekoga maltretirao. Vidio je kad je jedna žena, prezimenom Momčilović, gurala u kolicima stvari iz kuće Katice Pavličević. Stvari je odvezla u kuću optuženikove majke. Optuženik je imao kuću u drugoj ulici.

Svjedok je preživio minsko polje, bio je ranjen. Kad je vođen na minsko polje vidio je opt. Milana Tepavca na raskrižju, u uniformi. Nekoliko dana ranije svjedok je rekao optuženiku da su mu uzeli kćerkine dukate. Opt. Milan Tepavac mu je rekao da to prijavi u štabu, no, svjedok se bojavao, jer je vidio kako su prošle Jozefina i njezina kćerka, koje su ubili nakon što su potražile pomoć u štabu. Opt. Milan Tepavac mu je ponudio da drugi dan idu u Opatovac potražiti svjedokovog sina. Svjedok nije mogao ići sa optuženikom, jer je bio vođen na minsko polje.

Branitelj opt. Milana Tepavca je predložio da se kaznenom spisu za opt. Milana Tepavca i opt. Iliju Vorkapića pripoji dokumentacija koja je Sudu dostavljena u kaznenom predmetu protiv opt. Ljubana Devetaka i dr. U dokumentaciji se nalaze popisi imena i zaduženja svih članova Štaba u Lovasu. Na tim popisima nema imena njegova branjenika. Stoga je uložio prigovor na iskaz svjedoka, jer nije u skladu s pisanom dokumentacijom.

Vijeće je odredilo rok od 10 dana u kome će ŽDO iz Vukovara sačiniti konkretni prijedlog za saslušanje svjedoka u ovom predmetu.

Branitelji oba optuženik zatražili su da i njima bude dostavljen konkretni prijedlog ŽDO iz Vukovara, kako bi se mogli očitovati na predložene dokaze.

Novo ročište za glavnu raspravu bit će zakazano pisanim putem.

20. studenoga 2009. godine – otvaranje glavne rasprave, čitanje optužnice

Glavna rasprava je nastavljena provođenjem dokaznog postuka. Temeljem rješenja s prošle rasprave cjelokupni tijek rasprave audiovizualno se snima.

Svjedočenje Željka Cirbe

Svjedok je nekoliko puta dao iskaz pred Županijskim sudom u Vukovaru, u predmetu protiv opt. Ljubana Devetaka i dr, radi kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i genocida u Lovasu, dva puta na Specijalnom sudu u Beogradu, gdje se vodi postupak protiv opt. Ljubana Devetaka i dr, radi kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Rekao je da je Lovas u ljeto 1991. godine bilo mirno mjesto. Još 1989. godine, kada je u Lovasu na izborima pobijedio HDZ, u Osnovnoj školi, u drugim institucijama, na mjestima direktora bili su i ostali Srbi. Incidenata nije bilo. U Lovasu su živjeli Hrvati (većinsko stanovništvo), Srbi, kojih je bilo 8% od ukupnog broja stanovnika. Do dana 10. listopada 1991. godine niti jedan Srbin nije imao problema u Lovasu. Iako su znali da su neki Srbi jednostavno otišli iz sela, a članove obitelji ostavili u Lovasu, nitko nije dirao te obitelji. U Lovasu je organiziran Krizni štab, jer Mjesna zajednica više nije funkcionirala. Formiranjem Kriznog štaba, kao i u drugim mjestima, željelo se prevenirati eventualne probleme. U Krizni štab su bili svi pozvani, no, neki Srbi nisu željeli ići na straže, niti su se željeli odazvati na poziv. U Lovas su došli pripadnici ZNG iz Opatovca, mirno je bilo i bez incidenata.

Do prve neugodne situacije došlo je u srpnju 1991. godine, u žetvi, kada se pojavila bivša JNA i zaustavila kombajne, traktore i prikolice. Ispred Kriznog štaba na pregovore sa bivšom JNA išli su Adam Rendulić, Milan Tepavac i svjedok. Ubrzo se bivša JNA sklonila, ali je i nadalje nazočna. Žetva je dovršena, ali je bilo neugodno završavati žetvu u nazočnosti cijevi, oružja, ...

Nakon napada JNA na Sotin, u kolovozu 1991. godine, u Lovas je došao jedan autobus i osobna vozila sa mještanima Sotina, koji su bježali iz Sotina. Krenuli su put Tovarnika. Na

pregovore sa bivšom JNA išli su Đuro Prodanović, Milan Radojčić i svjedok. Njih trojica su išli ispred autobusa i osobnih vozila. Bivša JNA zaustavila je cijelu kolonu na cesti Sotin – Tovarnik. Svjedok je vidio jednog oficira bivše JNA, koji je stajao kraj tenka i promatrao Lovas. Rezervisti, koji su bili u sastavu bivše JNA, prijetili su. Taj oficir je pitao svjedoka može li garantirati da ljudi koji su u koloni nemaju oružje. Svjedok je rekao da je od njega tražio garanciju, jer je on bio Hrvat. Đuro Prodanović i Milan Radojčić su Srbi, stajali su sa strane i bili su korektni. Nakon toga pustili su ih da odu u Tovarnik.

Opt. Milana Tepavca svjedok je vidio još jednom na pregovorima nakon pada Tovarnika (21. rujna 1991. godine). Velečasni Ivan Burik iz Tovarnika je došao i molio da se ide na pregovore sa bivšom JNA. Na pregovore su išli svjedok, Adam Rendulić, Milan Tepavac, velečasni Burik, jedan pukovnik prezimenom Savić, Kad su došli u Tovarnik vidjeli su da gore obje crkve (katolička i pravoslavna). Na izlasku iz Tovarnika pregovaračima je prijetio Milan Devčić. Nakon toga išli su u Šid. Usput, uz cestu, kao i u Šidu, vidjeli su veliki broj vojnika i tehnike. U Šidu, na pregovorima, prijetili su im da će im razrušiti selo ako ne predaju oružje. Oko stola, za kojim su pregovarali, šetala su dva pripadnika KOS-a, povremeno bi se unosili pregovaračima u lice i prijetili. Pregovori su nastavljeni nakon dva dana, ali svjedok na njih više nije želio ići, jer nije niti želio predati oružje koje je imao.

Nakon 7. ili 8. listopada 1991. godine svjedok više nije bio u Lovasu, otišao je. Dana 10. listopada 1991. godine Lovas je pao, nakon toga uslijedio je užasan zločin.

Nije mu poznato je li opt. Milan Tepavac sudjelovao u paravojsnim postrojbama, jer nije bio u Lovasu. Zna samo da se pričalo da je sudjelovao u paravlasti, ali nema neposrednih saznanja.

Za opt. Iliju Vorkapića također ne zna iz neposrednih saznanja, samo ono što se pričalo. Optuženik mu je susjed. Svjedok je rekao da mu je čudno da ljudi koji su ostali u Lovasu, Srbi i Hrvati, ne znaju baš ništa o tome što se dogodilo u Lovasu, tko je porušio i zapalio kuće, tko je ubio toliki broj mještana Lovasa. Rekao je da je 5,5% Hrvata iz Lovasa ubijeno, a nitko o tome ne želi pričati. Dobrovoljci koji su došli iz Srbije ili drugih krajeva nisu znali čija je koja kuća, tko je Srbin, a tko Hrvat. Netko od domaćih ljudi to je morao reći, napraviti popise čije kuće treba minirati. Rekao je da se nada da će zločinci odgovarati za zlodjela koja su počinili. Svaki zločinac ima ime i prezime, nisu svi ljudi krivi.

Svjedočenje Stanislava Frankovića

Svjedok je nekoliko puta davao iskaze na Županijskom sudu u Vukovaru, u predmetu protiv opt. Ljubana Devetaka i dr, radi kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i genocida u Lovasu.

Ponovio je da je dana 10. listopada 1991. godine bio zarobljen. Uhitili su ga rezervisti bivše JNA, dok je bio na radnoj obvezi. Jednu noć su zarobljenici proveli u dvorištu Poljoprivredne zadruge u Lovasu, sjedili su na klupama. Pred jutro su tučeni i maltretirani. Dan kasnije vođen je na minsko polje, gdje je ranjen u nogu i ruku. Nakon toga prevezen je u Šid i Srijemsku Mitrovicu, gdje je liječen dva mjeseca.

U kritično vrijeme kada je zarobljen nije vidio opt. Milana Tepavca. Opt. Iliju Vorkapića vidio je one noći koju je proveo zarobljen u Poljoprivrednoj zadruzi u Lovasu. Optuženik je bio u uniformi bivše JNA (staroj uniformi), svjedok nije vidio da je bio naoružan. Optuženik je sjedio u portirnici, tijekom noći nije izlazio van.

Svjedok se slabo sjeća svojih ranijih iskaza, vezanih za pregovore o kojima je pričao. Rekao je da su mu sjećanja dosta izbljedly.

Dokazni prijedlozi

Zamjenik ŽDO iz Vukovara predložio je da se kao svjedoci saslušaju svjedoci Katica Palijan, Đurđica Vidić, Marica Mađarević i Ivan Vujić, a na okolnosti njihova saznanja o optuženicima u kritično vrijeme.

Branitelji oba optuženika protivili su se provođenju tih dokaza saslušanjem predloženih svjedoka, jer su ti svjedoci već ranije davali svoje iskaza u postupku koji se vodi već dugi niz godina.

Vijeće je donijelo Rješenje kojim je usvojen prijedlog ŽDO. Tijekom dokaznog postupka neposredno će biti saslušani svjedoci: Ivan Mijić, Vikica Filić, Ljubomir Solaković, Katica Palijan, Đurđica Vidić i Marin Mađarević.

16. prosinca 2009. godine – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Ivana Mujića

Svjedok je izjavio da je u trenutku napada na Lovas (10. listopada 1991. godine) sa članovima obitelji je bio u skloništu. Rekao je da su iz Lovasa Srbi otišli još u proljeće i ljeto 1991. godine. Na dan napada na selo vratili su se sa JNA i paravojnim formacijama i napali selo. Neki Hrvati su također otišli, do Iloka, gdje su se privremeno sklonili. Nakon ulaska teritorijalaca i dobrovoljaca u selo, Hrvati su morali nositi bijelu traku oko ruke.

Svaki dan se morao javiti u dvorište mehaničarske radionice, gdje je dobivao raspored rada. Svakoga dana je išao na radnu obvezu. Sin Dragana Tepavca svakodnevno je raspoređivao gdje tko ide raditi. U dvorištu zadruga, kada je išao na radnu obvezu, opt. Iliju Vorkapića i opt. Milana Tepavca svjedok nije vidio.

Svjedok je vođen na minsko polje, gdje je teško ranjen. Do sredine prosinca bio je u bolnici u Srijemskoj Mitrovici.

Par dana nakon pada sela Željko Brajković „Kinez“, obučen u vojnu odoru, naredio je svjedoku, Josipu Antoloviću i Josipu Ostrunu, da u ulici Vladimira Nazora idu od kuće do kuće i traže madrace, deke, jastuke i posteljinu za vojsku. Jednom stranom ulice išao je svjedok, drugom je išao ili Josip Ostrun ili Josip Antunović, svjedok se više ne sjeća. Iza svjedoka išao je opt. Ilija Vorkapić, obučen u uniformu i naoružan puškom „Kalašnjikov“. Na drugoj strani ulice je išao rezervist imenom „Kosta“, iza jednog od spomenute dvojice mještana Lovasa. Cestom je išao traktor s prikolicom. Traktor je vozio Milan Rendulić zvani „Buva“. U cijeloj toj ulici nastanjeni su bili Hrvati. Ulazili su u svaku kuću. U kućama, gdje su bili nazočni ukućani, zamolili su da im daju posteljinu, deku, jastuk ili madrace za vojsku. Iz praznih kuća uzimali su sami. Za njima je išao Željko Brajković, nešto je pisao, svjedok ne zna što je pisao.

Kad su došli do polovine ulice vidio je da se traktorska prikolica slabo napunila. Svjedok je rekao: „Tada je odlučio Ilija Vorkapić i „Kosta“ ulaziti u kuće i narediti da im se preda posteljina, pokrivači i drugo ako su nešto tražili“. Uzete stvari su odvezli pred Mjesni ured u centru sela. U dvije prostorije Mjesnog ureda bili su postavljeni metalni kreveti, koje su donijeli s pustare u Opatovcu. U te dvije prostorije smjestili su se pripadnici paravojne formacije „Dušan Silni“.

Svjedok je rekao da ne može reći da je opt. Ilija Vorkapić bio grub prema njemu, no, s obzirom da je zapovijed dobio od Željka Brajkovića, zapovijed je bez prigovora morao izvršiti,

radio je pod prinudom. Opt. Iliju Vorkapića sreo je još nekoliko puta, u prolazu, bio je u uniformi.

Opt. Milana Tepavca vidio je jednom prilikom ispred trgovine. Tada ga je optuženik pitao kako je, gdje mu je otac. Od oca Pave je čuo da mu je opt. Milan Tepavac jednom rekao da je čuo priču da je i svjedokov otac na spisku za likvidaciju, da ide iz sela. Tu noć otac nije spavao u svojoj kući. Sutradan se javio vojnicima JNA, Mađarima, koji su držali punkt na uglu njihove ulice. Nakon toga otac je otišao iz sela, pomogla mu je jedna osoba iz Šida. Odvezao ga je u Šid, smjestio ga u vlak za Bijeljину, odakle je išao prema Hrvatskoj. Preko toga čovjeka iz Šida i svjedok je otišao iz Lovasa, u drugoj polovici prosinca 1991. godine, kada se vratio iz bolnice u Srijemskoj Mitrovici.

Branitelj opt. Ilije Vorkapića predočio je svjedoku dio njegove izjave dane na ročištu za glavnu raspravu, u ovom predmetu, zapisnik od 2. prosinca 2003. godine: „mislim da sam vidio opt. Iliju Vorkapića, ali isto tako mislim da nije imao oružje“.

Svjedok, objašnjavajući razlike u kazivanjima, je rekao da je točno ono što je danas rekao i da u cijelosti ostaje kod toga iskaza.

Opt. Ilija Vorkapić je prije završetka davanja iskaza svjedoka prigovarao da on ne može ništa reći, a da svjedok može govoriti što želi.

Predsjednica vijeća udaljila je optuženika iz sudnice, bez prethodnog upozorenja da će biti udaljen ako nastavi ometati red. Nakon što je svjedok saslušan optuženik je pozvan u sudnicu, no nije mu predočen iskaz svjedoka. Pitao je svjedoka da mu navede ime osobe i kuću iz koje je on – optuženik uzeo stvari.

Branitelj opt. Ilije Vorkapića stavio je primjedbu na iskaz svjedoka, jer je po njegovu mišljenju današnji iskaz u suprotnosti s iskazima koje je svjedok dao tijekom istrage i na glavnoj raspravi pred ovim Sudom. Posebno nije nikad iskazivao o događaju o kome je, u odnosu na njegova branjenika, danas govorio.

Predsjednica vijeća unijela je u zapisnik: „Konstatira se da optuženi ustaje sa stolice i prilazi branitelju, a nakon što svjedok ponavlja da je bilo sve kako ranije rečeno, optuženi ponovo ustaje sa stolice i prilazi branitelju. Nakon toga branitelj Ivica Mačvanin inzistira da se u zapisnik unese da je optuženi Ilija Vorkapić upućen izvan sudnice, međutim, u tom trenutku nije konstatirano u zapisnik, već naknadno kada je pozvan u sudnicu ponovo da bi postavio pitanja svjedoku.“⁸

Svjedočenje Ljubomira Solakovića

U vrijeme napada na selo bio je ispred svoje kuće. Čuo je topnički napad iz smjera Tovarnika, izašao je vidjeti što se događa. Nakon što su pale prve granate potražio je zaklon u skloništu susjedove kuće, u koju je ušao sa članovima svoje obitelji.

Na dan napada na Lovas, a niti kasnije, nije vidio niti opt. Iliju Vorkapića, a niti opt. Milana Tepavca. Opt. Iliju Vorkapića sreo je nakon dosta godina, na suđenju, ali se ne sjeća da li na sudu u Vukovaru ili u Osijeku. Opt. Milana Tepavca uopće nije vidio. U selu je bio do 23. prosinca 1991. godine, tek kasnije je čuo da su neki išli po kućama i skupljali posteljinu. Nije čuo da bi to činio opt. Ilija Vorkapić, niti je čuo imena bilo koje druge osobe.

⁸ Zapisnik s glavne rasprave od 16. prosinca 2009. godine, str. 4, stavak 1. i 2.

Predsjednica vijeća izvijestila je članove vijeća i nazočne stranke i sudionike postupka da su istekle mjere opreza prema prijašnjem rješenju za oba optuženika. **Vijeće je Rješenjem** odredilo mjere opreza iz čl. 90. st. 2. t. 1. i 6. ZKP i prema opt. Milanu Tepavcu (zabrana napuštanja boravišta, oduzimanje putene isprave i pogranične propusnice), i prema opt. Iliji Vorkapuću (zabrana napuštanja boravišta i oduzimanje putne isprave). Mjere opreza traju dok za to postoji potreba, a najdulje do pravomoćnosti presude, s tim da će vijeće Suda svaka dva mjeseca ispitati postoji li potreba za izrečenim mjerama opreza.

Slijedeće ročište za glavnu raspravu bit će zakazano pismenim putem.

Zapažanje:

Na inzistiranje branitelja opt. Milana Tepavca u zapisnik s glavne rasprave uneseno je: „Utvrdjuje se da se glavna rasprava ne snima tehničkim uređajima, već se zapisnički bilježi“.

Rješenjem (raspravnog) Vijeća od 30. rujna 2009. godine odlučeno je: „Dalji tijek glavne rasprave bit će snimljen tehničkim uređajem od strane Informatičke službe Županijskog suda u Vukovaru, kamerom....“ (str. 2. zapisnika od 30. rujna 2009. godine). Osim ove konstatacije nije doneseno rješenje da će se današnje ročište za glavnu raspravu održati bez snimanja tehničkim uređajima, unatoč činjenici da egzistira citirano Rješenje od 30. rujna 2009. godine.

Na ročištu za glavnu raspravu, održanom dana 30. rujna 2009. godine, vještak psihijatrijske i neurološke struke prof. dr. sc. Nikola Mandić, ostao je kod svog pisanog nalaza i mišljenja glede raspravne sposobnosti opt. Milana Tepavca. Vještak je tada procijenio trajnu raspravnu nesposobnost optuženika zbog demencije, mentalne slabljivosti saznavne, emocionalne i komunikacijske, što je posljedica oštećenja mozga nedostatkom krvi u mozgu i suženjem krvnih žila mozga.

Sukladno odredbi čl. 307. st. 2. ZKP raspravno Vijeće je trebalo donijeti rješenje o održavanju glavne rasprave u odsutnosti optuženika nakon što je saslušalo liječnika vještaka. No, Vijeće to nije učinilo niti na tom ročištu, a niti kasnije. Glavna rasprava nastavljena je čitanjem optužnice br. DO-k-39/00 od 19. prosinca 2004. godine. Unatoč Rješenju Vijeća od 29. travnja 2009. godine, kojim je postupak protiv opt. Ilije Vorkapića i otp. Milan Tepavca razdvojen od postupka protiv ostalih optuženika s citirane optuženice, i kojim se ŽDO iz Vukovara „očekuje da u roku 15 dana prilagodi optužnicu sadašnjem stanju spisa“, ŽDO iz Vukovara to nije učinilo.

Na raspravi održanoj 30. rujna 2009. godine ŽDO iz Vukovara je zatražilo 10 dana za dostavu konkretnih prijedloga za saslušanje svjedoka. Ne znamo je li to učinjeno pisanim putem. Na raspravi održanoj 20. studenoga 2009. godine ŽDO iz Vukovara predložilo je saslušanje tri svjedoka, dok je na raspravi održanoj 16. prosinca 2009. godine ŽDO iz Vukovara ostalo kod prijedloga za ispitivanje svjedoka od 20. studenoga 2009. godine (ista tri svjedoka).

16. veljače 2010. – nastavak dokaznog postupka

Svjedočenje Martina Šafarika

Svjedok je izjavio da je u trenutku napada na Lovas bio u selu. Dva dana skrivao se sa članovima obitelji. Treći dan je čuo od Antuna Kovačevića da se svi mještani sela (i žene i muškarci) moraju prijaviti u dvorište zadruge Milanu Radojčiću, koji je imao bilježnicu u koju je

evidentirao tko se sve javio. Srbi nisu bili u obvezi javljati se u zadrugu. Svako jutro su morali dolaziti u zadrugu, gdje su raspoređivani na poslove. Prvih mjesec dana nosili su bijele trake na rukavima, no poslije nisu morali nositi te trake.

Osim hranjenja stoke, izvoza drva iz šume, kao i drugih poslova, svjedok je nakon stradanja mještana Lovasa na minskom polju morao ići na prikupljanje i sahranjivanje leševa. Dana 17. listopada 1991. godine, u poslijepodnevnim satima, svjedoka i druge mještane (nesrpsko stanovništvo), skupili su u zadružno dvorište. Tu su proveli cijelu noć. Oduzeli su im novac, britvice i nožice. Neke su vodili u zadrugu i tukli. Ujutro su tukli sve. U tom dvorištu nije vidio opt. Milana Tepavca i opt. Iliju Vorkapića.

Opt. Milana Tepavca vidio je dva ili tri puta u centru sela, imao je na sebi maskirni prsluk ili jaknu, svjedok nije siguran. Optuženik nije bio naoružan. Svjedok ga nije vidio u blizini minskog polja. Nije ga vidio niti kod kanala iskopanog na mjesnom groblju, gdje su sahranjivani prikupljeni leševi.

Opt. Iliju Vorkapića svjedok je vidio u prosincu 1991. godine na farmi. Svjedok je morao hraniti ovce na farmi. Vidio je Iliju Vorkapića, razvio je hranu radnicima koji su radili na farmi. Za optuženika misli da je bio radnik na farmi, nije bio naoružan. Jednom, dok je sa ostalima skupljao mrtve, vidio je Iliju Vorkapića koji je bio u njihovoj pratnji, naoružan puškom. Sa svjedokom je na farmi ovce hranio i jedan Srbin. Na utovaru žita je bilo još desetak ljudi, svi su bili nesrbi.

Nakon pogibije mještana na minskom polju svjedok je s grupom od desetak ljudi morao ići prikupljati leševe. Ne sjeća se tko je izdao zapovijed da idu prikupljati leševe. Oko minskog polja svjedok je vidio naoružane rezerviste bivše JNA. Osim leševa s minskog polja išli su i po kućama i tavanima i prikupljali leševe. Na mjesnom groblju bio je iskopan kanal dubine oko 80 cm, u koji je pokopano 68 leševa (1 osoba iz Tovarnika i 67 osoba iz Lovasa, a od ukupnog broja leševa 22 leša su s minskog polja). Svjedok nema saznanja tko je iskopao kanal u koji su pokapani mrtvi. Leševi s minskog polja su 4 – 5 dana ležali u kamionu, u koji su ih stavili svjedok i ljudi koji su sa njim skupljali leševe. Nakon tih 4 – 5 dana svjedok i ostali mještani morali su ići pokopati leševe u iskopani kanal. Svjedok ne zna tko je izdao zapovijed za pokapanje tijela s minskog polja. Kamion u kome su bila tijela pokupljena na minskom polju vozio je Milan Vorkapić.

Od supruge je čuo da su jednom prilikom došli u njihovu kuću i tražili ima li što od posteljine, deke, da im da. No, kako je njih bilo dosta u kući supruga nije imala viška stvari. Svjedok ne zna tko je bio u kući.

U zgradu milicije u Lovasu, koja je bila smještena u privatnoj kući, privodio ga je Obrad Tepavac i još jedan Tepavac kome ne zna ime, osoba nije iz Lovasa. Niti u zgradi milicije nije vidio opt. Milana Tepavca ni opt. Iliju Vorkapića. U selu su bili glavni Ljuban Devetak, Radojčić, Krnjajić i još 4 do 5 osoba.

Predsjednica vijeća uručila je branitelju opt. Milan Vorkapića Rješenje o produljenju mjera opreza prema optuženiku, br. K-20/09, od 16. prosinca 2009. godine.

Novo ročište za glavnu raspravu bit će zakazano pismenim putem.

15. prosinca 2010. godine – početak glavne rasprave

Glavnu raspravu su pratili: Veselinka Kastratović i Melanija Kopic, monitorice Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijek; Đuro Ivković iz OSCE Zagreb.

U sudnici je bila nazočna supruga opt. Ilije Vorkapića.

Rješenjem Vijeća Županijskog suda u Vukovaru donesenog na ročištu za glavnu raspravu održanu dana 29. travnja 2009. godine, postupak protiv opt. Milana Tepavca i opt. Ilije Vorkapića razdvojen je u donosu na ostale optuženike s optužnice ŽDO iz Vukovara br. DO-K-9/00 od 19. prosinca 1994. godine.⁹

Glavna rasprava počela je iz početka sukladno odredbi čl. 310 st. 3. ZKP, jer je od zadnjeg ročišta za glavnu raspravu, koje je održano dana 16. veljače 2010. godine, proteklo više od dva mjeseca. Predsjednica vijeća je otvorila zasjedanje. U ovom kaznenom postupku članovi vijeća za ratne zločine su dva suca građanskog odjela Županijskog suda u Vukovaru, što je u suprotnosti sa stavom Vrhovnog suda RH.¹⁰

Predsjednica vijeća izvijestila je nazočne stranke i sudionike postupka da je vijeće razmotrilo mogućnost razdvajanja kaznenog postupka u odnosu na opt. Milana Tepavca koji je prema podacima u spisu trajno raspravno nesposoban.

Zamjenik ŽDO iz Vukovara suglasio se da se ovaj kazneni postupak razdvoji u odnosu na navedenog optuženika.

Opt. Ilija Vorkapić suglasio se s razdvajanjem kaznenog postupka.

Branitelj nenazočnog Milana Tepavca nije se izjasnio o razdvajanju postupka u odnosu na njegova branjenika, jer ga Predsjednica vijeća o tome nije pitala.¹¹

U zapisniku s glavne rasprave nije konstatirano da je vijeće donijelo Rješenje o razdvajanju kaznenog postupka, već je konstatirano slijedeće: «Nakon sačinjenja pismenog otpravka rješnja bit će formiran novi sudski spis u odnosu na optuženog Milana Tepavca. Protiv ovog rješenja žalba nije dopuštena»¹².

Zamjenik ŽDO iz Vukovara intervenirao je i tražio da se optuženika pita razumije li jezik na kome se postupak vodi. U zapisniku s glavne rasprave konstatirano je: «Optuženika se poučava u smislu čl. 7. ZKP-a nakon izjavljuje da dovoljno razumije hrvatski jezik i tumač mu nije potreban.»¹³

⁹ Zapisnik s glavne rasprave Županijskog suda u Vukovaru od 29. travnja 2009. godine, str. 3

¹⁰ U rješenju Vrhovnog suda RH br. II 4 Kr 11/09-3 od 03. veljače 2009. je navedeno da se vijeće za ratne zločine treba sastojati isključivo od sudaca sa iskustvom rada u kaznenim predmetima.

¹¹ U zapisnik je uneseno slijedeće: «Konstatira se da se predsjednik vijeća obraća branitelju Tomislavu Filakoviću napominjući da više nije obavezan nazočiti glavnoj raspravi jer je vijeće donijelo rješenje o razdvajanju postupka, nakon čega branitelj izjavio je da želi ostati u svojstvu javnosti i na taj način štiti interese svoga branjenika. Dalje navodi da nije pitan za mišljenje glede prijedloga predsjednika vijeća koji je prvo bio upućen državnom odvjetniku radi davanja mišljenje o razdvajanju postupka.»

¹² Zapisnik s glavne rasprave br. K-20/09 od 15. prosinca 2010. godine, str. 2

¹³

Zapisnik s glavne rasprave br. K-20/09 od 15. prosinca 2010. godine, str. 2

Članak 7.ZKP

(1) U kaznenom postupku u uporabi je hrvatski jezik i latinično pismo, ako za uporabu u pojedinim područjima sudova nije zakonom uveden i drugi jezik ili pismo.

Zamjenik ŽDO iz Vukovara pročitao je optužnicu ŽDO iz Vukovara br. DO-K-9/00 od 19. prosinca 1994. godine.¹⁴ Unatoč činjenici da je ŽDO iz Vukovara na ročištu za glavnu raspravu održanom dana 29. travnja 2009. godine dobilo rok od 15 dana za uređivanje optužnice u odnosu na dvojicu optuženika za koju je postupak bio razdvojen, to do sada nije učinjeno.¹⁵ Predsjednica vijeća tražila je od Zamjenika ŽDO iz Vukovara da pročita samo one dijelove optužnice koji se odnose na opt. Iliju Vorkapića. Zamjenik je na kraju čitanja optužnice rekao da se opt. Iliji Vorkapiću stavlja na teret da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH. Citirana optužnica, koju je čitao, podignuta je za dva kazena djela: genocid iz čl. 119. OKZ RH i ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st.1. OKZ RH.

Tijekom pauze provjerili smo koje se kazneno djelo stavlja opt. Iliji Vorkapiću na teret i Zamjenik ŽDO iz Vukovara rekao je da mu se na teret stavljaju kaznena djela iz citirane optužnice, izrijeком rekavši da se radi o genocidu i ratnom zločinu protiv civilnog stanovništva.

Opt. Ilija Vorkapić je izjavio da je razumio što mu se stavlja na teret, da se ne smatra krivim.

DOKAZNI POSTUPAK:

Predsjednica vijeća svim je svjedocima rekla da su pozvani kao svjedoci u postupku u kome se sudi opt. Iliji Vorkapiću da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Nasuprot tome, na raspravnom zapisniku je konstatirano da je predmet ove rasprave «krivično djelo: čl. 119. st. 1. i dr. OKZ RH»¹⁶

Svjedok Marko Kesegić

Na današnjoj raspravi je rekao da je prije borbenih djelovanja u Lovasu radio u pekari u VUPIK-u u Vukovaru. Početkom rujna 1991. godine više nije mogao odlaziti u Vukovar na posao. Kod njega je došao Adam Rendulić i pitao ga je li voljan peći kruh za selo. Svjedok je kruh pekao sa Tomislavom Pavličićem. Nakon desetak dana pozvao ih je opt. Ljuban Devetak i

(2) Stranke, svjedoci i ostali sudionici u postupku imaju pravo služiti se svojim jezikom. Ako se radnja u postupku ne vodi na jeziku te osobe, osigurat će se usmeno prevođenje onoga što ona odnosno drugi iznosi te isprava i drugoga pisanoga dokaznog materijala. Prevođenje obavlja tumač.

(3) O pravu na prevođenje poučit će se prije prvog istupanja osoba iz stavka 2. ovoga članka, koja se može odreći toga prava ako zna jezik na kojem se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je dana pouka i izjava sudionika.

(4) Pozive i odluke upućuje sud na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu. Na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu dostavljaju se sudu tužbe, žalbe i drugi podnesci. Ako je na pojedinom sudskom području u službenu uporabu zakonom uveden i drugi jezik ili pismo, podnesci se mogu sudu dostavljati i na tome jeziku ili pismu. Nakon početka glavne rasprave podnositelj podneska ne može bez dopuštenja suda opozvati svoju odluku o jeziku kojim će se u postupku služiti.

(5) Uhićeniku, okrivljeniku koji je u pritvoru kao i osobi na izdržavanju kazne dostavit će se prijevod poziva, odluka i podnesaka na jeziku kojim se služi u postupku.

(6) Pritvoreni stranac može na glavnoj raspravi dostavljati sudu podneske na svom jeziku, a prije i nakon toga samo pod uvjetom uzajamnosti.

¹⁴ Citiranu optužnicu ŽDO iz Vukovara preuzeo je od ŽDO iz Osijeka.

¹⁵

Zapisnik s glavne rasprave Županijskog suda u Vukovaru od 29. travnja 2009. godine, str. 3

¹⁶

Zapisnik s glavne rasprave br. K-20/09 od 15. prosinca 2010. godine, str. 1

rekao svjedoku da i nadalje mora peći kruh za potrebe sela. Od tada je svjedok nastavio peći kruh, po selu se nije puno kretao s obzirom da je na snazi bio policijski sat.

Opt. Iliju Vorkapića je vidio nakon okupacije sela na traktoru, poznato mu je da je optuženik bio dobar mehaničar, drugih majstora u Lovasu nije bilo. Optuženik je nekoliko puta dolazio kod svjedoka po kruh, na drugim mjestima ga nije vidio. Ne sjeća se odjeće koju je tada optuženik imao na sebi. Prema svjedoku se ponašao kao i ranije, došao bi po kruh i otišao. Nema saznanja je li netko nosio stvari iz kuće Katice Pavličević.

Svjedok Antun Pavošević

Na današnjoj raspravi je rekao da je 10. listopada 1991. godine, dan napada na Lovas, bio u ritu zvanom »Banjara» sa sinom Tihomirom i još nekim mještanima Lovasa. Sin se navečer vratio kući i molio majku, sestru i baku da se i one sklonu, što su one odbile (sve tri su ubijene).

Svjedok prije okupacije nije vidio opt. Iliju Vorkapića. Vidio ga je tek kada se vratio u selo nakon mirne reintegracije i to u poljoprivrednoj zadrugi. I tada i danas se pozdravio sa optuženikom.

Svjedok Marin Pejak

Na današnjoj raspravi je rekao da je nakon pada Lovasa kao Hrvat dobio radnu obvezu, traktorom je išao po drva u šumu. Vojska je Hrvatima zapovijedila da moraju nositi bijele trake oko ruke te da na kapije kuća moraju staviti bijele plahte, ručnike. U Lovasu je ostao do 27. prosinca 1991. godine, a prethodno je zatočen tri dana i tri noći u podrumu zadruge. Sa njim su zatočeni bili: Emanuel Filić, Đuro Filić, Anđelko Filić, Berislav Filić, Franjo Rendulić, Stipa Peulić, bilo ih je ukupno 19 zarobljenika. U taj podrum su dolazili i civili i vojska, uglavnom noću, svjetlili su im baterijama u lice i stoga nije mogao vidjeti tko dolazi. Zarobljenici su morali biti okrenuti licem prema zidu, s rukama naprijed ispruženima, stoga nije vidio tko ga je tukao. U to vrijeme u selu je bilo puno vojske.

Opt. Iliju Vorkapića nije vidio kada su ga pozvali u zadrugu i odredili mu radnu obvezu. Vidio ga je kada bi išao po kruh i to u prolazu. Bio je obučen u vojničke hlače i bluzu. Svjedok se ne sjeća je li optuženik nosio oružje. Nije čuo da netko odnosi stvari iz kuće pokojne Katice Pavličević.

Sjeća se da su pripadnici tadašnje JNA išli po selu i skupljali posteljenu za vojsku. Kod njega su bili vojnik imenom Kosta i Željko Brajković zvani »Kinez».

Zamjenik ŽDO iz Vukovara odustao je od prijedloga da se neposredno ispitaju svjedoci Marin Mađarević, Đurđica Vidić, Katica Palijan i Vikića Filić (Ramljak), koje je predložio na raspravi održanoj dana 20. studenoga 2009. godine.

16. prosinca 2010. godine – nastavak dokaznog postupka

Glavnu raspravu su pratili: Veselinka Kastratović i Melanija Kopic, monitorice Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka; Đuro Ivković iz OSCE Zagreb. U sudnici je bila supruga opt. Ilije Vorkapića.

Predsjednica vijeća svjedokinji Branki Balić je rekla da je pozvana kao svjedokinja u postupku u kome se sudi opt. Iliji Vorkapiću da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Nasuprot tome, na raspravnom zapisniku je konstatirano da je predmet ove rasprave «krivično djelo: čl. 119. st. 1. i dr. OKZ RH».¹⁷

Svjedokinja Branka Balić

Na današnjoj raspravi je rekla da je nakon pada Tovarnika otišla sa djecom kod majke i oca u Lovas. Suprug je izašao iz Tovarnika 22. rujna 1991. godine. Nakon pada Lovasa, 10. listopada 1991. godine, u dvorište svjedokinjina ujaka, gdje je bio njezin osobni automobil, došli su Milan Vorkapić zvani «Trnda» i još jedan vojnik i odvezli auto sa stvarima koje je ponijela iz Tovarnika, stvarima od djece i svim dokumentima. Obili su bravu na automobilu i odvezli ga. Svjedokinja je molila Milana Vorkapića zvanog «Trnda» da joj vrati stvari, no, on je to odbio.

Rekla je da su svi Srbi nakon okupacije Lovasa bili obučeni u različite vojne odore, neki su bili u policijskim odorama, neki u maskirnim, neki u odorama tadašnje JNA. Nakon što je vidjela da je Dušan Grković ubio njezina oca dana 10. listopada 1991. godine 9.40 sati (gledala je iz podruma susjedine kuće), morala se svako jutro javiti u mjesnu zajednicu gdje je dobila propusnicu za kretanje po selu. U mjesnoj zajednici je radio Savo Klisurić. Jedno jutro išla je iz mjesne zajednice, vodila je trogodišnjeg sina, naišla je na grupu civila Hrvata iz Lovasa, vidno povrijeđenih i pretučenih, između njih i svoga strica, koji su izlazili iz dvorišta zadruga i nekamo vođeni. Vidjela je da se radi o zarobljenim ljudima. Ispred njih je išao Milan Tepavac zvani «Buva». Oko njih su bili vojnici i s lijeve i s desne strane. Na ulici pored ulaznih vrata u dvorište zadruga svjedokinja je vidjela opt. Iliju Vorkapića, stajao je sa Vojislavom Stanimirovićem i opt. Ljubanom Devetakom. Optuženik je na sebi imao odobru bivše JNA, na ramenu je imao pušku. Optuženika je i nadalje viđala u selu, u prolazu. Vidjela ga je i kada je sa drugim Hrvaticama morala ići čistiti školu, prolazio je kroz prizemlje škole. Osim optuženika u zgradi škole je vidjela Željka Krnjajića, Željka Brajkovića, Milana Devčića, Slobodana Zoraju, Milana Vorkapića zvanog «Trnda». Čula je priče da je opt. Ilija Vorkapić ubio Katicu Pavličević s kapije svoje kuće.

Predsjednica vijeća konstatirala je u zapisnik da branitelj opt. Ilije Vorkapića postavlja pitanja ovoj svjedokinji povišenim tonom, nakon čega je upozoren od Predsjednice vijeća i upozoren na mogućnost izricanja novčane kazne ako nastavi s tim načinom postavljanja pitanja. U zapisniku je konstatirano: «Odbijaju se odgovori na postavljena pitanja odvjetnika Mačvanina je su očito upućen radi remećenja postupka»¹⁸. Branitelj je tražio da se zapisnički konstatira da svjedokinja nije odgovorila na njegova pitanja te da je njegov ton postavljanja pitanja bio odgovor na svjedokinjin povišen ton na njega. Predsjednica vijeća odbila je konstatirati zapisnički ovaj prigovor branitelja. Na kraju ispitivanja ove svjedokinje nije pitala ima li primjedbi na iskaz svjedoka.

Ročište za glavnu raspravu bit će zakazno pismenim putem.

6. prosinca 2011. godine – nastavak dokaznog postupka
--

¹⁷ Zapisnik s glavne rasprave br. K-20/09 od 16. prosinca 2010. godine, str. 1

¹⁸

Zapisnik s glavne rasprave br. K-20/09 od 16. prosinca 2010. godine, str. 3

Rapravu su pratili: Veselinka Kastratović i Miren Špek, monitori Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, Đuro Ivković, predstavnik OSCE iz Zagreba, supruga opt. Ilije Vorkapića, zaposlenica Ureda za pružanje podrške svjedocima i žrtvama MP-a ŽS Vukovar

Na glavnu raspravu je pristupio jedan svjedok.¹⁹

Svjedok JAKOB BALIĆ

Iskazao je da nema neposrednih saznanja o događajima u Lovasu, jer je Lovas napustio neposredno prije pada sela (ili na dan pada) u ruke tadašnje JNA i paravojskih postrojbi, ostavljajući iza sebe roditelje, a on se uputio kroz obližnji rit prema Iloku.

Svjedok je iskazao da u Lovasu u to vrijeme nije vidio opt. Iliju Vorkapića, a na upit ŽDO Vukovar nema saznanja o iznošenju niti krađi stvari iz svoje rodne kuće. Da je ista i izgorjela saznao je tek u studenom ili prosincu 1991.

Branitelj opt. Ilije Vorkapića je **odustao od prijedloga** za ispitivanjem Stanislava Franjkovića i Stjepana Peulića.

Na prijedlog branitelja opt. Ilije Vorkapića sudsko vijeće je prihvatilo da se ispituju kao svjedoci: Ljubica Balić, Marija Franković i Marko Grčanac.

Sudsko vijeće je riješilo da će pribaviti smrtovnicu za svjedoka Marka Filića od matičnog ureda u Lovasu te novi izvod iz kaznene evidencije za opt. Iliju Vorkapića od Ministarstva pravosuđa.

Novo ročište za glavnu raspravu zakazano je za dan **13. prosinca 2012. godine u 9,00 sati**. Pozvat će se svjedoci: Ljubica Balić, Marija Franković, Marko Grčanac, Milko Keser i Marija Balić

13. prosinca 2011. godine – nastavak dokaznog postupka

Rapravu su pratili: Miren Špek, monitor Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, supruga opt. Ilije Vorkapića

Na glavnu raspravu nije pristupio niti jedan od tri pozvana svjedoka.²⁰

Vijeće je uz suglasnost stranaka **pročitalo zapisnik** o saslušanju svjedoka Marka Filića od 19. veljače 1993.²¹

Svjedok Marko Filić (iskaz iz zapisnika)

¹⁹ **Marija Balić** svoj je izostanak opravdala liječničkom potvrdom, **Milko Keser** izostanak je opravdao bolešću, **Marku Filiću** nije uručen poziv. Na dostavnici je navedeno da je **preminuo**.

²⁰

Ljubica Balić svoj je izostanak opravdala liječničkom potvrdom, **Marija Franjković** izostanak je opravdala liječničkom potvrdom, dok poziv za svjedočenjem nije uručen **Marku Grčancu**.

²¹ Svjedok je trebao iskazivati na prošloj raspravi 06. prosinca 2011., ali je u međuvremenu preminuo, pa se sudsko vijeće odlučilo za čitanje zapisnika koji je svjedok dao u istražnom postupku.

Svjedok je iskazao da je živio u Lovasu zajedno sa svojom obitelji. Bio je član kriznog štaba Lovas te je zajedno s drugima radio na mirnom razrješenju sukoba koji su nastali između Hrvata i Srba.

Prema iskazu svjedoka 10. listopada 1991. četnici su ušli u Lovas, a među njima je bio i opt. Ljuban Devetak, inače mještani Lovasa. Po ulasku četnika svjedok je zarobljen zajedno s drugim mještanima. Zatočeni su u podrum mjesnog ureda, gdje ga je između ostalog ispitivao i jedan časnik JNA. Ispitivao ga je o ubijanju Srba prije dolaska JNA, tj. okupacije sela.

80 mještana Lovasa bilo je zarobljeno od strane najmanje 20 četnika, koji su ih tukli svakakvim oružjem i oruđem, a prema iskazu svjedoka, niti jedan od tih četnika nije bio iz mjesta. Po nadimcima bi rekao da su iz Zemuna. Od teških povreda nanešenih tijekom zlostavljanja troje mještana je umrlo. Njima su četnici otpilili noge i ruke.

Vojska se nije uplitala u maltretiranje.

U zgradi u kojoj je zajedno sa ostalim mještanima bio zatočen, u vrijeme zatočenja nalazili su se i Goran Hadžić i Ljuban Devetak.

Dana 18. listopada 1991. veliki broj mještana u koloni je sproveden do minskog polja, koje se nalazilo oko kilometar od centra sela. Sproveli su ih četnici. Tijekom hoda do minskog polja četnička grupa se povećala, pa ih je bilo 40-ak. Svjedok među njima nije vidio opt. Ljubana Devetaka.

Svjedok je u minskom polju ranjen gelerima. Nakon zastrašujućeg događaja u minskom polju, grupi četnika je pristupio jedan od časnika JNA i upitao ih zašto to čine, zašto ubijaju te civile. Prema svjedoku, ostatak tog dana je završio mirno i bez maltretiranja.

Svjedok je zbog zadobivenih rana odvezen u Šid, gdje su ga vraćali na previjanje, a jednom odveden je u stanicu milicije te je ponovno tučen. Svjedok je iskazao da su mu odredili četnika ulazili u kuću, da su mu ukrali sve vrijednosti koje je imao te tukli ženu i dijete.

Svjedoku su poznata imena okrivljenika navedenih u zahtjevu za provođenje istrage.

Prema saznanju svjedoka, četnici su u Lovasu ubili 71 osobu, od toga devet žena. Svjedok je bio dva puta uhićen i maltretiran.

Na prijedlog ŽDO Vukovar, a uz suglasnost stranka, pročitano je iskaz istog svjedoka koji je dao na glavnoj raspravi 23. rujna 2003. u predmetu K-25/00.²²

U navedenom iskazu, svjedok je potvrdio da je njih 80-ak zatočeno, da ih je 50-ak išlo prema minskom polju, a sve prema naredbi o izdvajanju, koju je izdao opt. Ljuban Devetak.

Svjedok je vidio opt. Iliju Vorkapića kako s puškom stražari pred prostorom u kojem su bili smješteni mještani Lovasa neposredno prije odlaska u minsko polje. Vidio ga je jedino tada.

Prema istom iskazu, svjedok je naveo da mještani Lovasa, lokalni Srbi, nisu tukli zatočeničke, već su ih prokazivali.

²² Postupak protiv opt. Ljubana Devetaka i dr.

ŽDO Vukovar je podnio prijedlog da se na sljedeću glavnu raspravu pozovu svjedoci: **Marija Balić** i **Milko Keser**, a branitelj opt. Ilije Vorkapića da se pozovu isti svjedoci koje je predložio i prošli put: **Marija Franković**, **Marko Grčanac** i **Ljubica Balić**.

Vijeće za ratne zločine **odbilo je prijedloge** ŽDO Vukovar i branitelja opt. Ilije Vorkapića, jer svjedoci evidentno nisu u nemogućnosti da svjedoče, na što ukazuje i njihova liječnička dokumentacija.

Vijeće je donijelo rješenje kojim će se na idućoj glavnoj raspravi **pročitati iskazi** svjedoka: **Marka Grčanca**, **Ljubice Balić**, **Marije Franković** i **Milka Kesera**.

Novo ročište za glavnu raspravu zakazano je za dan **23. prosinca 2012. godine u 9,00 sati**.

23. prosinca 2011. godine – nastavak dokaznog postupka

Raspravu su pratili Veselinka Kastratović i Miren Špek, promatrači Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka. Nazočna je bila i supruga optuženika.

Na glavnu raspravu nisu došli svjedoci Ljubica Balić, Marija Franjkovoć i Marko Grčanac zbog zdravstvenih tegoba.

Vijeće je odlučilo da će te svjedoke saslušati u njihovim domovima dana 10. siječnja 2012. godine u 10,00 sati.

Vijeće je odlučilo da će svjedok Šimun Pajić iz Fažane biti ispitan videolinkom.

Pročitan je iskaz svjedoka Milka Kesera, koji je on dao dana 14. travnja 1993. godine u Puli, te njegov iskaz s glavne rasprave od 17. lipnja 2004. godine.

Novo ročište za glavnu raspravu zakazano je za dan **24. siječnja 2012. godine u 9,00 sati**.

24. siječnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Raspravu su pratili Veselinka Kastratović i Miren Špek, promatrači Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka. Nazočna je bila i supruga optuženika.

Video linkom, uspostavljenim između Županijskog suda u Vukovaru i Županijskog suda u Rijeci, gdje je bio svjedok, ispitan je **svjedok Šimun Pejić**, koji je do sada svoj iskaz dao u

istraži, te u postupku koji se vodio protiv 18 optuženika iz Lovasa, zbog kaznenog djela genocida (čl. 119. OKZ RH) i kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva (čl. 120. st. 1. OKZ RH).

Danas je izjavio da je u rujnu i listopadu 1991. godine bio u Lovasu. Prije rata i za vrijeme rata, za vrijeme okupacije sela, radio je u zadruzi, kao traktorist. Na dan napada na selo njih četvorica radili su u jednom voćnjaku. Kada su čuli pucnjeve i granate preko kukuruza su došli u selo i vidjeli da uniformirane osobe tjeraju neke stanovnike Lovasa. Drugi dan nakon pada sela, zajedno sa drugim stanovnicima Lovasa, bio je zatvoren u mehaničarskoj radionici u zadruzi. Nije bio tjeran na minsko polje. Svjedok i još dvojica ljudi su po zapovjedi Ljubana Devetaka morali ići pokupiti mrtva tijela s minskog polja i odvesti ih u jedan kanal. Te večeri kada je bio zatvoren u mehaničarskoj radionici nije među osobama koje su ih čuvali vidio opt. Iliju Vorkapića. Čuvali su ih svjedoku nepoznate osobe, uzimali su novac.

Svjedok je nadalje rekao da je u selu bio uveden policijski sat, da se nije smjelo u vrijeme policijskog sata kretati po selu. U kritično vrijeme vidio je u selu opt. Iliju Vorkapića. Radili su zajedno u zadruzi na oranju i na drugim radovima. Išli su raditi na table u Bapsku, Mohovo. Nije vidio optuženika među osobama koje su sudjelovale u napadu na selo.

Na pitanje je li optuženik uzimao kakvu imovinu iz hrvatskih kuća, svjedok je rekao da nije vidio optuženika da bi to činio. Rekao je da im je svima bilo naređeno da moraju ići u drva, raditi u polja, držati straže. Prije podne radio je u zadruzi, noću je bio na punktovima na straži. Drva koja su prikupili podijeljena su obiteljima izbjeglica iz Zapadne Slavonije, koji su se smjestili u kućama u Lovasu. I Hrvati, koji su ostali u Lovasu, dobivali su 1 – 2 metara drva za ogrjev.

Među onima koji su im izdavali zapovjedi i rasporede rada bile su svjedoku nepoznate osobe, predstavljali su se imenima „Aždaja“, „Kosta“, nisu bili stanovnici Lovasa. Među njima jedino zna Ljubana Devetaka, koji je bio njihov suseljanin.

Predsjednica Vijeća izvijestila je nazočne stranke i sudionike postupka da su dana 10. siječnja 2012. godine, u nazočnosti zamjenika ŽDO iz Vukovara i branitelja opt. Ilije Vorkapića, u svojim domovima saslušane svjedokinje Ljubica Balić i Marija Franjković. Svjedok Marko Grčanac zbog starosti, bolesti i nekontaktibilnosti nije mogao biti saslušan u svome domu.

Zamjenik ŽDO iz Vukovara i branitelj opt. Ilije Vorkapića nisu imali novih dokaznih prijedloga.

Vijeće je Rješenjem odlučilo da će se pročitati iskazi svjedoka Marka Grčanca, koje je dao na zapisnik dana 26. ožujka 1993. godine u Okružnom sudu u Rijeci te na glavnoj raspravi održanoj u Županijskom sudu u Vukovaru 15. listopada 2003. godine.

Izvršen je uvid u nalaz i mišljenje sudsko medicinskog vještaka dr Ante Blažanovića, o uzrocima smrti **osoba ekshumiranih iz masovne grobnice u Lovasu**, ukupno **68 ekshumiranih osoba**:

Mato Adamović, Živan Antolović, Cecelija Badanjak, Danijel Badanjak, Nikola Badanjak, Petar Badanjak, Katarina Balić, Luka Balić, Marin Balić, Boško Bađanac, Mijo Božić, Zlatko Božić, Ivan Conjar, Marko Damjanović, Andrija Devčić, Stipo Dalački, Pavo Đaković, Franjo Dumić, Marija Fišer, Marko Grgić, Mato Hodak, Anka Jovanović, Antun Jovanović, Josip Jovanović,

Mato Keser, Ivica Kraljević, Josip Kraljević, Alojz Krizmanić, Đuro Krizmanić, Vid Krizmanić, Zoran Krizmanić, Ivan Kučinić, Stanko Kuzmić, Ana Lemunović, Antun Luketić, Žuka Luketić, Petar Luketić, Stjepan Luketić, Stjepan Mađarević, Marijan Marković, Alojz Ivan Ostrun, Darko Suvaković, Mijo Šalaj, Slavko Štangarević, Josip Turkalj, Ivan Vidić, Marko Vidić, Ivan Palijan, Ivan Pandžo, Antun Panjak, Zlatko Panjak, Katarina Pavišić, Dubravko Pavlič, Željko Pavlič, Jozefina Pavošević, Marijana Pavošević, Slavica Pavošević, Dragutin Pejić, Stjepan Pejić, Alojz Polić, Josip Poljak, Juraj Poljak, Josip Rendulić, Pero Rendulić, Ivan Sabljak, Marko Sabljak, Tomislav Sabljak, Tomo Sabljak.

Izvršen je uvid u nalaz i mišljenje sudsko medicinskog vještaka dr Ante Blažanovića o **tjelesnim ozljedama oštećenika:**

Mate Mađarevića, Stjepana Peulića, Ivana Mijića, Pave Antolovića, Berislava Filića, Marka Filića, Zlatka Tome, Ljubomira Solakovića, Milana Radmilovića, Željka Franciškovića, Emanuela Filića, Petra Vulete, Lovre Gerstnera, Vjekoslava Balića, Đure Filića, Marina Pejaka, Dragana Sabljaka i Stanislava Franjkovića.

Za sljedeće ročište za glavnu raspravu bit će izrađen transkript današnjeg iskaza svjedoka Pejića. Najavljeno je uzimanje obrane opt. Ilije Vorkapića, te završni govori stranaka.

Novo ročište za glavnu raspravu bit će zakazano pismenim putem.

2. veljače 2012. godine – obrana optuženika, zavrni govori stranaka i sudionika postupka, objava presude

Raspravu su pratili Veselinka Kastratović i Miren Špek, promatrači Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka. Nazočna je bila i supruga optuženika.

Nakon što je Predsjednica vijeća pitala stranke i sudionike postupka imaju li novih prijedloga za dopunu dokaznog postupka, sukladno odredbi čl. 334. ZKP²³ i nakon što je utvrdila da istih nema, ispitala je optuženika.

Opt. Ilija Vorkapić je u svojoj obrani rekao da nije počinio kazneno djelo koje mu se izmijenjenom optužnicom stavlja na teret. Rekao je da ničiju kuću ili imovinu nije pljačkao, nije izdao zapovijed za pljačku. Svi koji su ostali živjeti u Lovasu morali su ići raditi, imali su radnu obvezu. Rekao je da je u selu ostao cijelo vrijeme, nije sudjelovao u napadu na selo, nije bio član TO. Uniformu, SMB, i poluatomatsku pušku, dobio je u Mjesnom uredu od Željka Rakića, i to 4. dan nakon pada Lovasa, kada su se svi muškarci morali javiti u Mjesni ured. Uniformu je nosio kada je išao na osiguranje objekata. Raspored za to osiguranje sačinio je Đuro Prodanović u Mjesnom odboru i ujutro, kada su se morali doći javiti u Mjesni ured, usmeno im priopćavao raspored zaduženja. Osim na osiguranju objekata (Osnovne škole, Mjesnog ureda, Ekonomije izvan sela, Poljoprivredne zadruge) radio je ostale radove kao i drugi mještani Lovasa. Jedno

²³ Čl. 334. ZKP

„Prije ispitivanja optuženika koji se u skladu s odredbom čl. 321. st. 2. ovoga Zakona ispituje na kraju dokaznog postupka predsjednik vijeća upitat će stranke i oštećenika imaju li prijedloge za dopunu dokaznog postupka.

Ako nitko ne bude imao prijedlog za dopunu postupka ili prijedlog bude odbijen (čl. 322. st. 4.), predsjednik vijeća pristupit će ispitivanju optuženika“.

vrijeme je razvozio hranu za ljude koji su radili na ekonomiji, brali sjemenski kukuruz, vadili repu, u vinogradima radili.

Kritične zgrade, 17. listopada 1991. godine, od Đure Prodanovića je dobio raspored da u 14,00 sati bude na portirnici mehaničarske radionice. Nakon što je došao na rečeno mjesto nije odmah ušao u dvorište. Vidio je da ljudi dolaze u mehaničarsku radionicu. Ispred ulaza u radionicu stajala je grupa optuženiku nepoznatih vojnika obučenih u maskirne uniforme. Jedan od tih vojnika pitao je optuženika zbog čega stoji na ulici. Optuženik je rekao da nije imao saznanja da treba ući, da ne zna ni za kakav sastanak. Taj vojnik mu je rekao: „Tko si ti da moraš znati bilo što o nekom sastanku“. Vidio je da je ta grupa vojnika otvorila metalnu kapiju mehaničarske radionice, nakon čega su propuštali mještane Lovasa i pri tome su svakoga pregledali prije no što je ušao u dvorište radionice. Optuženik im pri tome nije pomagao. Ostao je stajati na ulazu u portirnicu. Kasnije je sjeo u portirnicu, nije izlazio napolje. Dok je bio dan nešto je i uspio vidjeti, a kada je pala noć malo toga se vidjelo. Vidio je da vojnici prolaze između ljudi koji su sjedili na dvorištu na drvenim klupama, da im baterijskim lampama svijetle u oči, da su ljudi morali sjediti pognute glave s rukama na koljenima i nisu smjeli nigdje ići, čak niti na WC. Vojnici su držali puške uperene u mještane Lovasa. Nije vidio Srbe iz Lovasa tu noć među onima koji su držali zarobljenike. Optuženik je rekao da je shvatio da se ne radi o nekom sastanku mještana, kako je to bilo rečeno kao razlog pozivanja mještana Lovasa u mehaničarsku radionicu.

Sljedeće jutro, oko 7,00 sati, kada je završio policijski sat, otišao je kući. Nije mu stigla smjena, nije imao kome predati pušku, koju je predavao nakon završene smjene. Rekao je da mu je rečeno da će prethodnog dana raditi do 22,00 sata, a on je morao ostati do jutra. Na ulazu dvorišta mehaničarske radionice sreo je Ljubana Devetaka. Samo su se mimoišli, nisu komunicirali. Optuženik je rekao da sa Ljubanom Devetakom godinama prije rata nije razgovarao zbog jednog sudskog spora koji su imali. Nakon toga optuženik je otišao kući, nije bio nazočan kada su mještane Lovasa tjerali na minsko polje. Poslijepodne, kada se išao javiti u Mjesni ured, čuo je što se toga jutra dogodilo na minskom polju.

Što se tiče otuđivanja stvari, optuženik je rekao da nije išao po kućama pljačkati. Bila je izdana zapovijed za skupljanje posteljine i prekrivača. Stoga je optuženik išao sa Milanom Rendulićem, Željkom Brajkovićem i Ilijom Kresojevićem skupljati deke. Optuženik je vozio traktor. Išli su samo kroz ulicu Vladimira Nazora. Pitali su ljude tko želi dati deke. Nikoga nisu prisiljavali da mora dati. Sve što su prikupili odvezli su u Mjesni ured. Ništa od prikupljenog nije uzeo sebi.

Optuženik je rekao da mu je supruga Hrvatica. Kao obitelj imali su problema, jer su u podrumu njegove kuće bili smješteni i Srbi i Hrvati. Na dan napada na selo, 10. listopada 1991. godine, jedan dobrovoljac iz Debeljače, Slavoljub, u njegov podrum je doveo tri mlade žene s djecom, Hrvatice. Tu noć taj je dobrovoljac ostao sa njima u podrumu, čuvao ih je. Te žene su dvije noći provele u njegovom podrumu, nakon toga dobile su propusnicu za odlazak. Optuženik ih je otpratio, na njihov zahtjev, do Šida. Nakon što se vratio kući suprugu nije zatekao kod kuće, bila je kod strica i strine. Supruga mu je rekla da su u kuću došla trojica pripadnika paravojnih jedinica, ponašali su se „divlje“, jedan je predlagao da siluju optuženikovu suprugu, jedan je predlagao da je ubiju. Zvala je upomoć. Pripadnici bivše JNA, koji su bili smješteni u kuću preko puta optuženikove kuće, došli su i otjerali tu trojicu i tako spasili njegovu suprugu.

Nakon pada Lovasa, treći ili četvrti dan, kada su se svi morali javiti u Mjesni ured, optuženik je vidio na rukavima Hrvata bijele vrpce. Vidio je i obilježene hrvatske kuće. Nakon toga više nije bilo obilježavanja ljudi. Svi mještani Lovasa, koji su se nalazili u selu, morali su ići raditi na radnu obvezu.

Optuženik je rekao da nije smio odbiti uzeti uniformu i oružje. U selu su bili dobrovoljci iz Srbije, pripadnici odreda „Dušan Silni“, kojih su se svi bojali.

Nakon ispitivanja optuženika, nakon što je Vijeće utvrdilo da su izvedeni svi dokazi, Predsjednica vijeća je objavila da je **dokazni postupak završen**.

GOVORI STRANAKA

Zamjenik ŽDO iz Vukovara, u svom završnom govoru, pojasnio je da je u odnosu na ovoga optuženika precizirana optužnica, a da u preostalom dijelu optužnica ostaje neizmijenjena. Rekao je da smatra da je tijekom dokaznog postupka na nesumnjiv način utvrđeno da je optuženik počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, koje mu se preciziranom optužnicom stavlja na teret. „... na upit Predsjednika vijeća da se pojasni značenje zadnje rečenice te izmijenjene optužnice (da optužnica u preostalom dijelu ostaje neizmijenjena, te znači li to da se i nadalje optuženiku na teret stavlja i kazneno djelo genocida), Zamjenik ŽDO iz Vukovara izjavljuje da je ovim podneskom jasno precizirano i nedvosmisleno proizlazi da je Državno odvjetništvo izmijenilo optužbu da se protiv opt. Ilije Vorkapića odnosi samo ova izmijenjena optužnica od 4. studenoga 2011. godine. Izraz „neizmijenjena optužba“ u zadnjoj rečenici odnosi se na ostale optuženike“²⁴.

Zamjenik ŽDO iz Vukovara analizirao je iskaze svjedoka Marka Filića, Stanislava Frankovića i Tomislava Šelebaja, koji su iskazali da su vidjeli optuženika u dvorištu mehaničarske radionice kritičnog dana, nakon što su mještani Lovasa ušli u dvorište i nakon što im je bilo zapovjedbno da sjednu na klupe. Također svjedok Marin Mađarević, koji je te noći bio više puta pretučen, u svom iskazu spominje optuženika koga je vidio u krugu radionice. Zamjenik ŽDO iz Vukovara analizirao je iskaz svjedokinje Branke Balić, koja je rekla da je optuženik bio ispred ulaza u mehaničarsku radionicu kritičnog jutra prije nego su mještane Lovasa tjerali na minsko polje, gdje su neki od njih poginuli, a neki bili teško ranjeni.

Što se tiče odnošenja stvari, Zamjenik ŽDO iz Vukovara analizirao je iskaze svjedoka Đurđice Balić, Ljubice Balić, Ivana Mujića, koji je detaljno opisivao način na koji su uzimali stvari iz kuća.

Zamjenik ŽDO iz Vukovara predložio je da Sud proglasi optuženika krivim i osudi ga po zakonu.

Branitelj optuženika u svom završnom govoru je rekao da se protiv njegovog branjenika vodio dugi kazneni postupak. Smatra da tijekom ovoga postupka nije izveden niti jedan dokaz iz koga bi se vidjela osnovanost optužnice. Nošenje uniforme i puške, stražarenje na porti, nemaju objektivna a niti subjektivna obilježja kaznenog djela, a nema veze niti s namjerom, koja je uvjet za počinjenje kaznenog djela koje se optuženiku stavlja na teret. Branitelj je rekao da čuvar niti zna, a niti može znati što se netko dogovara.

²⁴ Zapisnik s glavne rasprave održane dana 2. veljače 2012. godine, Županijski sud u Vukovaru, br. predmeta K-20/09, naslov: „Govor stranaka“, stavak 2

Branitelj je naglasio da se pred Okružnim sudom – Vijećem za ratne zločine vodi kazneni postupak za isto kazneno djelo protiv civilnih čelnika iz Lovasa iz kritičnog vremena i protiv časnika bivše JNA. Optuženik niti ima veze sa tim djelom, niti je imao bilo kakve veze sa optuženicima iz toga predmeta pred sudom u Beogradu.

Branitelj je analizirao iskaze svjedoka na koje se u završnom govoru pozvao i Zamjenik ŽDO iz Vukovara. Svjedok Tomislav Šelebaj rekao je da je optuženik radio posao koji su mu rekli da radi. Isto to rekao je i svjedok Šimun Pejić. Svjedok Stanislav Franković, u svom iskazu danom pred Sudom dana 19. ožujka 2008. godine rekao je da je optuženik kritičnog dana bio na porti, nije imao kontakta sa zarobljenim mještanima Lovasa u dvorištu radionice. Branitelj je rekao da nije izveden niti jedan dokaz iz koga bi se utvrdilo da je bio član TO.

Što se tiče odnošenja stvari, Branitelj je rekao da Tužiteljstvo nije specificiralo o kojim se stvarima radi. Osim toga, optuženik je išao skupljati deke po zapovijedi Đure Prodanovića, ništa od toga nije zadržao za sebe, sve je odvezeno u Mjesni odbor.

Branitelj je predložio da Sud donese oslobađajuću presude.

Opt. Ilija Vorkapić pridružio se završnom govoru svoga Branitelja.

Predsjednica vijeća objavila je da je glavna rasprava završena. Vijeće se povuklo na vijećanje. Objava presude zakazana je za isti dan u 14,00 sati.

Nepravomoćnom presudom br. K-20/09 od 2. veljače 2012. godine opt. Ilija Vorkapić oslobođen je optužbe da bi počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH. Rješenjem su ukinute mjere osiguranja izrečene optuženiku 2003. godine (oduzimanje putne isprave, oduzimanje prekogranične iskaznice, zabrana napuštanja prebivališta i hipoteka upisana na optuženikovoj nekretnini).